

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 25

София, срѣда, 25 декемврий

1929 г.

28. заседание

Вторникъ, 24 декемврий 1929 година.

(Открито отъ подпредседателя В. Димчевъ въ 16 ч. 55 м.)

Председателстващъ В. Димчевъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Айвазовъ Любомиръ, Алексиевъ Николай, Анастасовъ Петъръ, Андреевъ Никола, Апостоловъ Драгомиръ, Аретовъ Никола, Баралиевъ Христо, Барбанаконъ Рангелъ, Бечевъ Милко, Бешковъ д-ръ Иванъ, Божковъ Борисъ Наконъ, Бояджиевъ Стефанъ, Бояджийски Илия, Бурилковъ д-ръ Владимиръ, Бурмовъ Никола, Витановъ Добри, Вълчовъ Вълчо Даскаловъ, Гаговъ Петъръ, Грънчаровъ Димитъръ, Дамьяновъ Георги Марковъ, Данковъ Георги, Димитровъ Стефанъ, Дочевъ Момчо, Дрънски Димитъръ, Ефтимовъ Борисъ, Желѣзовъ д-ръ Димо, Станю Златевъ, Зографски Димитъръ, Ивановъ Димитъръ II, Ивановъ Дойчинъ, Ивановъ Савчо, Игнатовъ Василъ, Икономовъ Димитъръ, Калчевъ Панайотъ, Капитановъ Трифонъ, Каранешевъ Димитъръ, Кацковъ Левъ, Колевъ Боню, Колевъ Еню, Кулишевъ Георги, Куцаровъ Янко, Кънчевъ Кънчо, Личевъ Несторъ, Малиновъ Александъръ, Манасиевъ Добри, Мангровъ Димитъръ, Маноловъ Калоянъ, Марулевъ Йосифъ, Мечкарски Тончо, Миновъ Петъръ, Митевъ Василъ, Митевъ Добри, Митовъ Генко, Мотевъ Минчо, Мустафовъ Кара-Али, Нейковъ Димитъръ, Некезовъ Тодоръ, Нешковъ Георги, Николовъ д-ръ Борисъ, Панайотовъ Петъръ, Паневъ Малинъ, Петевъ Вичо, Петровъ Аврамъ Стояновъ, Петровъ Иванъ, Пешевъ Димитъръ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Георги, Поповъ Кръстанъ, Първановъ Първанъ, Пъчевъ Георги, Русевъ Иванъ, Сидовъ Паню, Симеоновъ Георги, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Стефановъ Димитъръ, Стефановъ Стефанъ, Стояновъ Петъръ, Стояновъ Христо, Табаковъ Цено, Томчевъ Ангелъ, Тончевъ Желю, Топаловъ Недѣлчо, Търкалановъ Никола, Христовъ Иванъ, Христовъ Кирко Цвѣтковъ, Христодуловъ Владимиръ, Цвѣтковъ Цвѣтко, Цуцумановъ Петъръ, Ченгелиевъ Антонъ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Шиваровъ Маринъ, Якимовъ Петъръ и п. Янчевъ Иванъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпуски на следнитъ народни представители:

На г. Борисъ Толевъ — 1 день;
 На г. Радко Начевъ — 1 день;
 На г. Христо Рашковъ — 1 день;
 На г. д-ръ Константинъ Станишевъ — 1 день;
 На г. Петъръ Якимовъ — 1 день;
 На г. Иванъ Лѣкарски — 1 день;
 На г. Коста Лулчевъ — 1 день;
 На г. Георги Казанаклиевъ — 1 день;
 На г. Трифонъ Капитановъ — 2 дена;
 На г. Петъръ Гаговъ — 1 день;
 На г. Страшимиръ Георгиевъ — 1 день;
 На г. Димитъръ Грънчаровъ — 1 день;
 На г. Панайотъ Данчевъ — 1 день;
 На г. Василъ Драгановъ — 1 день;
 На г. Прокопи Йоловъ — 1 день;
 На г. Стоянъ Кърловъ — 1 день;
 На г. Малинъ Паневъ — 4 дни;
 На г. Павелъ Георгиевъ — 2 дена;
 На г. Драгомиръ Апостоловъ — 4 дни;
 На г. Савчо Ивановъ — 3 дни;

На г. Димитъръ Икономовъ — 2 дена;
 На г. Любомиръ Айвазовъ — 2 дни, и
 На г. Тончо Мечкарски — 3 дни.

Следва да се разреши отъ Събранието 8-дневенъ отпущкъ на народния представителъ г. Георги Кулишевъ, понеже се е ползувалъ съ повече отъ 20 дни.

Който сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпущкъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че е постѣпило питане отъ народния представителъ г. Стоянъ Омарчевски къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, относно бездействието на общинскигъ власти въ с. Градево, Горноджумайска околия.

Постѣпило е сжщо питане отъ карнобатския народенъ представителъ г. Кузманъ Куневъ къмъ г. министра на търговията, промишлеността и труда, относно причинитъ, които сж го заставили да командирова народния представителъ г. Иванъ Петровъ въ Швейцария и Франция.

Тия питання ще бждатъ изпратени на съответнитъ г. г. министри, за да отговорятъ.

По поводъ искането на парламентарната група на Работническата партия за освобождаването отъ затвора народния представителъ г. Аврамъ Стояновъ, бюрото на Народното събрание се отнесе до г. прокурора при Софийския окръженъ сждъ да съобщи каква е присждата, съ която е осжденъ Аврамъ Стояновъ и дали тя е влѣзла въ законна сила. Въ отговоръ на това писмо се получи писмо № 17.652 отъ 23 того съ следното съдържание: (Чете)

„Съ обвинителенъ актъ отъ 10 юлий 1929 г., по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 478/1929 г. на Софийския окръженъ сждъ — III наказателно отдѣление, извлѣчение отъ който се прилага, народниятъ представителъ Аврамъ Стояновъ е подведенъ подъ сждъ по чл. чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата и задържанъ въ Софийския централенъ затворъ, за което е дадено и надлежно разрешение отъ почитаемото Народно събрание.

Сжщото лице по казаното дѣло, съ присжда на сжщия сждъ отъ 16 декемврий т. г., по това му обвинение е оправданъ, но е признатъ за виновенъ и осжденъ на една и половина годишенъ тъмниченъ затворъ по чл. 18 отъ закона за защита на държавата.

Обвинението му по чл. чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата е поддържано отъ прокурорския надзоръ въ сждѣбното заседание при разглеждане на дѣлото, и понеже сждътъ не се е съгласилъ съ даденото заключение на прокурора въ смисълъ, сжщиятъ Аврамъ Стояновъ да бжде признатъ за виновенъ по приписуемитъ му престѣпления, визирани въ обвинителния актъ, прокурорскиятъ надзоръ ще обжалва въ законния срокъ присждата на сжда въ тази ѳ часть предъ Върховния касационенъ сждъ.

При това положение оправдателната присжда, касателно обвинението на казания Аврамъ Стояновъ по чл. чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата, не е влѣзла въ законна сила и, следователно, дѣлото по това му обвинение не е окончателно ликвидирано, докато Върховниятъ касационенъ сждъ не се произнесе по сжщия въпросъ.

Прокурорският надзоръ, прочее, счита, че Аврамъ Стояновъ, като народенъ представителъ, при това положение, не може да бъде освободенъ, докато окончателно съ влязла въ законна сила присъда не се ликвидира съ това му обвинение“.

Г. Желѣзковъ (раб): Г. председателю! Искамъ думата. (Отива на трибуната) Качвамъ се на трибуната, за да ме чуятъ по-добре г. г. стенографитѣ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Бюрото на Камарата ще изпрати това писмо на комисията по Министерството на правосъдието.

Г. Желѣзковъ (раб): Не е право.

И. Хрелопановъ (д. сг): Така е, разбира се.

Х. Калайджиевъ (раб): Сега трѣбва да се разгледа въпросътъ.

И. Хрелопановъ (д. сг): Има практика по този въпросъ. Споредъ правилника, правосъдната комисия ще се произнесе.

Д. Димитровъ (раб): Г. председателю! Вие обещахте да поставите въпроса веднага на дневенъ редъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата г. министър-председателятъ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Следъ това заявление на председателството на Камарата, азъ мисля, че нѣма какво да се дебатира повече. Този въпросъ ще отиде въ комисията по Министерството на правосъдието и тя ще го разгледа. Обаче азъ отправямъ молба къмъ тази комисия да се сезира частъ по-скоро съ този въпросъ и да го свърши.

Г. Желѣзковъ (раб): Положението е ясно и нѣма защо въпросътъ да отива въ комисията. Комисията, както и Камарата, се произнесоха по въпроса, че по чл. чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата се дава разрешение народниятъ представителъ Аврамъ Стояновъ да бъде съденъ. Съдиха го и се оправда. Тукъ, въ Камарата, има 105 юристи и вие знаете, че когато единъ обвиняемъ, дори въ предумишлено убийство, се оправдае отъ съда, той се пуска на свобода и най-много може да му се вземе гаранция за неотклонение. Въ дадения случай трѣбваше да се постъпи по същия начинъ. И понеже това не е направено отъ съда, дългъ е на народното представителство да повдигне този въпросъ веднага и да иска пушането на свобода на Аврамъ Стояновъ, да дойде тукъ да си изпълнява дълга, а по-нататъкъ прокурорътъ да си продължи дълго. Ние имаме вече едно решение на Камарата.

Н. Пждаревъ (д. сг): Правосъдната комисия може да възприеме Вашето схващане.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ смѣтамъ, че заявлението на г. председателя на Камарата може да ви задоволи. Азъ отправямъ повторно молба къмъ комисията по Министерството на правосъдието да се свика по-скоро и да се занимае съ този въпросъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. Желѣзковъ! Правосъдната комисия може да се съгласи съ Вашето мнение. Тя е компетентна да освѣтли Народното събрание.

Г. Желѣзковъ (раб): Камарата трѣбва да разреши въпроса веднага; най-късно утре той трѣбва да бъде поставенъ на дневенъ редъ и да се свърши.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Правосъдната комисия ще се занимае съ този въпросъ.

Х. Калайджиевъ (раб): Ако искате, занимавайте се, но народниятъ представителъ Аврамъ Стояновъ трѣбва да бъде освободенъ.

Д. Димитровъ (раб): Нѣма да има време да се внесе въпросътъ въ пленума, следъ като комисията вземе решение.

Х. Калайджиевъ (раб): Имаме да заседаваме още 3—4 дена. Освободете го. Ако искате да протакате, то е друго.

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Х. Калайджиевъ (раб): Г. председателю! Това писмо на прокурора нѣма никакво значение.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Азъ съмъ готовъ да отговоря на питането на г. Омарчевски, подадено на 17 т. м., относно продажбата на . . .

Х. Калайджиевъ (раб): Това сѣ извѣртвания. Това е една политика на правителството, която по-рано се изразяваше въ убийства на работнически дейци, а сега масово и безогледно ги прашате въ затвора. Аврамъ Стояновъ е жертва на тая политика, на която трѣбва да се тури край, като бъде освободенъ. Трѣбва да престане това преследване на работническото движение. Азъ протестирамъ и ви заявявамъ, че това, което вършите, е единъ скандалъ.

Д. Димитровъ (раб): Аврамъ Стояновъ лежи въ затвора 16 месеца, г. г. народни представители, и съдътъ го оправда.

И. Хрелопановъ (д. сг): Нѣма присъда, влязла въ законна сила. Желѣзковъ подава прошение за реабилитация предъ Работническата партия.

Р. Василевъ (д. сг): Утре ще се свика комисията.

Х. Калайджиевъ (раб): Какъ така, какви сѣ тия скандали, които правите! Азъ протестирамъ най-енергично. Това сѣ скандали, които вие постоянно повтаряте въ Парламента.

Г. Казанклиевъ (д. сг): Стига, бе!

Н. Пждаревъ (д. сг): Трѣбва да се съобразявате съ парламентарния редъ, г. Калайджиевъ.

Х. Калайджиевъ (раб): А вие много ли се съобразявате? Ако се съобразявахте съ парламентарния редъ, нѣмаше да вършите това, което вършите.

Н. Пждаревъ (д. сг): Комисията по Министерството на правосъдието трѣбва да проучи въпроса и да ни докладва. Ами тя е компетентната, г. Калайджиевъ. Вие чухте ли я? Не сте я чули. Ами тя може да възприеме това, което Вие казахте.

Х. Калайджиевъ (раб): Протестирамъ противъ това осукване и тероръ. Нѣмате никакво законно основание за това. Въ знакъ на протестъ, ние напускаме заседанието. (Народнитѣ представители Г. Желѣзковъ, Х. Калайджиевъ и Д. Димитровъ напускатъ залата)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски да развие питането си.

С. Омарчевски (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Когато се дебатираше по отговора на тронното слово, азъ изнесохъ документи, съ които показвахъ на народното представителство, че Земледѣлската банка на 17 и 18 ноември т. г. въ гр. Плѣвентъ е продавала на публиченъ търгъ земледѣлски инвентаръ и покъщнина на длъжници къмъ неѣ. Впоследствие получихъ едно писмо отъ Ломъ, въ което сдружени земледѣлци се оплакватъ, че на 600 семейства за задължения къмъ същата банка съдебниятъ приставъ ще продава също покъщнината и земледѣлскиятъ инвентаръ на съвършено нищожни цени.

Отъ сведенията, които имаме до завчера азъ и групата, къмъ която се числя, отъ Бургаско и други мѣста, . . .

Д. Даскаловъ (з. в) и **С. Дръновски** (з): И въ Кнежа е същото.

С. Омарчевски (з. в): . . . се вижда, че това не е на едно и на две мѣста. Въ тая криза, която преживяваме, Земледѣлската банка, вмѣсто да отсрочи събирането на своитѣ вземания, вмѣсто да даде мораториумъ на длъжниците си, продължава да изисква вземанията си отъ тѣхъ и продава на безценица земледѣлския имъ инвентаръ.

Когато ставахъ тукъ разискванията по отговора на тронното слово, г. министърътъ на земледѣлието и г. министър-председателятъ заявиха, че ще направятъ отъ своя страна нужнитѣ разпореждания, щото тия продажби да спратъ. Азъ имъ възразихъ, че Земледѣлската банка е

автономна, надали ще може да спратъ тия продажби и че ще трѣбва да се намѣри другъ начинъ. Г. министърътъ на земледѣлието декларира тогава за втори и за трети пътъ, че ще се намѣси и нѣма да позволи, при тая остра стопанска криза, която се чувствува особено силно въ българското село, да се продаватъ имотитѣ на български селяни на безценица. Това бѣше презъ м. ноемврий. На 17 декемврий азъ отправихъ следното питане до г. министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти: (Чете) „Презъ м. ноемврий, при разискванията по отговора на тронното слово, имахъ възможностъ да изнеса на просвѣтеното внимание на народното представителство, че на много мѣста въ царството сѣдебнитѣ пристави продаватъ добитъци и покъщнина на земледѣлското население за задължения на последното къмъ Българската земледѣлска банка. На нѣколко пъти г. министърътъ на земледѣлието ме прекъсна и декларира, че той ще стори зависещето отъ него, за да се спратъ продажбитѣ на добитъцитѣ и покъщнината на грамадната частъ на земледѣлското население, което се огъва отъ една непоносима стопанска криза и гладъ. Отъ полученитѣ досега сведения, обаче, се вижда, че Земледѣлската банка продължава продажбитѣ. Така, напр., тия дни на около 600 стопани-земледѣлци изъ Ломска околия се продаватъ на безценица добитъцитѣ и покъщнината.

На основание на конституцията и правилника за вѣтрешния редъ на Народното събрание, отъ името на земледѣлската парламентарна група „Врабча“ № 1, азъ питамъ надлежниятъ министъръ и моля да ми отговори незабавно:

1. Известно ли му е всичко това? Какво той е сторилъ или мисли да стори, за да спре тия продажби?“

Това е моето питане.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Преди да отговоря на питането на г. Омарчевски, азъ считамъ за мой дългъ да релевирамъ предъ васъ единъ-два факти, които, споредъ моето разбиране, заслужаватъ вниманието на народното представителство, факти, които съмъ релевиралъ и другъ пътъ въ Народното събрание, предизвиканъ отъ групата на г. г. земледѣлцитѣ.

Понеже въ питането на г. Омарчевски е казано, че земледѣлското население „се огъва отъ една непоносима стопанска криза и гладъ“, като проличава, че тая стопанска криза едвали не се дължи на безгрижието на правителството и държавнитѣ органи, нека ми бѣде позволено — като изоставимъ днешната кредитна криза у насъ, за която не му е тукъ мѣстото да говоря и да сподѣлямъ моето мнение съ васъ, толкова повече, че по тоя въпросъ г. министъръ-председателътъ имѣа случай, при разискванията по отговора на тронното слово надъто и нашироко да се разбере съ народното представителство — нека ми бѣде позволено да кажа само две думи за стопанската криза, за която се говори, защото съ нея се експлоатира извънредно много и то не толкова въ Народното събрание, колкото вънъ, предъ общественото мнение и въ печата, отъ представители тъкмо на тия господа, които, както всички други, струва ми се, трѣбва да се отнасятъ много сериозно и обективно по такива въпроси.

А. Малиновъ (з. в): Това е съвсемъ другъ въпросъ.

Министъръ Д. Христовъ: Обръщамъ вниманието ви, г. г. народни представители, върху това, че така наречената стопанска криза е ново създание, новъ терминъ, ако мога така да кажа. Стопанска криза, ако е дума въ дадения случай за такава, е имало не само сега, но и преди 10 и преди 25 години. Никой отъ насъ, и отъ лѣво, и отъ дѣсно, не оспорва изобщо тежкото стопанско положение на селското население, което налага редъ мѣропрятия, за да можемъ да съдиествуваме за излизането отъ него. Азъ не мога да разбира защо тъкмо сега да има стопанска криза, а, напр., въ 1921/1922 г. — вземамъ нарочно тѣзи години, като близки до войнитѣ — да не е имало?

В. Драгановъ (з. в): Въ 1921, 1922 и 1923 г. не сѣхъ се продавали селски имоти отъ Земледѣлската банка, като сега.

Министъръ Д. Христовъ: Азъ мисля, че Народното събрание има за дългъ да освѣтлява общественото мнение обективно, въ името на безспорнитѣ факти, защото тогава то ще стои на своята висота. Не бива да се изопачаватъ и изковеркватъ фактитѣ и да се правятъ предумишлено заключения. Ако стопанската криза е една депресия въ стопанския животъ, и едно макаръ и временно нарушение

на нормалния ходъ на икономическия животъ на страната, тя трѣбва да намѣри своето изражение въ нѣкои външни признаци, каквито, напр., сѣ ценитѣ въ дадено време, експортътъ, кредитътъ и т. н. Кой пътъ отъ васъ може да оспори ноторния фактъ, че въ 1921/1922 г. ние имахме два пъти по-голямъ експортъ, отколкото въ 1928/1929 г.? Ако експортътъ въ 1928/1929 г. е два пъти по-голямъ, отколкото експортътъ въ 1921/1922 г., значи ли това, че производството въ 1921/1922 г. е било по-голямъ, отколкото презъ текущата и миналата години? Или ако имаме сега по-голямъ производство и единъ експортъ два пъти по-голямъ въ сравнение съ онзи въ 1921/1922 г., нѣмаме ли тогава ние обективнитѣ данни да направимъ следното заключение: . . .

А. Малиновъ (з. в): Търговскиятъ балансъ тогава не бѣше такъвъ, какъвто е сега.

Министъръ Д. Христовъ: . . . че ако въобще нашето село се намира въ тежко положение сега, то въ сѣщностъ се е намирало въ такова и тогава, когато производството е било по-малко, отколкото презъ 1928/1929 г.?

А. Малиновъ (з. в): Азъ искамъ да зная, г. министре, по стопанската криза ли откривае дебати? Поставете тогава на дневенъ редъ интерпелацията за стопанската криза

Министъръ Д. Христовъ: Понеже казвате, че населението се огъвало отъ стопанска криза, азъ съмъ длъженъ да кажа нѣколко думи и по този въпросъ.

А. Малиновъ (з. в): Не смѣете да поставите на дневенъ редъ интерпелацията за стопанската криза.

В. Драгановъ (з. в): Щомъ единъ търговецъ си забърка смѣткитѣ, отваря старитѣ тевтери!

Министъръ Д. Христовъ: Бъдете спокойни. Ако не сте доволни отъ отговора ми, ще обърнете питането си въ запитване. Ако сега има такава стопанска криза, какъвто ние предумишлено искате да изтъкнете тъй прононсирано тукъ съ целъ да компрометирате Демократическия стговоръ, такава криза не е ли имало два пъти по-голямъ преди 7—8 години?

Ето ви още единъ указателъ — международнитѣ цени на онѣзи артикули, на които разчита нашето производство и нашиятъ износъ. Износътъ на зърненитѣ храни въ 1921/1922 г. не е билъ по-голямъ, отколкото въ 1928/1929 г. И азъ повторно задавамъ въпроса: ако сега има криза въ нашето село, защо да не е имало такава и въ 1921/1922 г., когато не само производството е било по-малко, но и когато ценитѣ сѣ били по-низки, отколкото сега?

Трето указание. Ако действително нашето селско население се огъва подъ тая криза — продавали му покъщнината и добитъка и за това ми прави питане г. Омарчевски, на когото сега ще отговоря — пита се, защо днесъ да има такава криза, когато Земледѣлската банка е пласирала 4.100.000.000 л. между селското население срещу 1.500.000.000—1.800.000.000 л. въ 1921/1922 г., сир. два и половина пъти повече? Ако има днесъ, г. г. народни представители, стопанска криза, тя е много по-малка, отколкото бѣ тая презъ 1921 и 1922 г.

Д. Гичевъ (з. в): Криза нѣма, пъкъ добитъктъ на селянитѣ се продава!

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Направихъ тази предпоставка, за да покажа доколко г. Омарчевски обективно се отнася къмъ такива крупни обществени явления, каквито сѣ тия отъ стопанския животъ, и къмъ констатацията на фактитѣ, които сѣ предметъ на неговото питане. Г. Омарчевски казва въ своето питане, че грамадната частъ отъ земледѣлското население у насъ се огъвало отъ непоносима стопанска криза и гладъ.

А. Малиновъ (з. в): Това лъжа ли е?

Министъръ Д. Христовъ: И ако азъ направихъ този малкъ уводъ, . . .

Д. Гичевъ (з. в): Значи, криза нѣма!

Министъръ Д. Христовъ: . . . направихъ го, за да установя истината. Ако селското население гладувало, въ кавички казано, ако то преживявало стопанска криза, пакъ въ кавички казано, то се дължи на особеното положение,

въ което се намира — на слабото и едностранчиво производство на нашето земледелие.

Г. Омарчевски въ своето питане казва още: (Чете) „От получените досега сведения, обаче, се вижда, че Земледѣлската банка продължава продажбите. Така, напр., тия дни на около 600 стопани-земледѣлци изъ Ломска околия се продаватъ на безценица покъщнината и добитъкътъ имъ“. И обръща се той къмъ мене, като министъръ на земледѣлието, и пита: известно ли ми е всичко това и какво съмъ сторилъ или мисля да сторя, за да спра тѣзи продажби?

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да бъда обективенъ. Вѣрно е, че когато говорѣше г. Омарчевски по отговора на тронното слово, азъ го прекъснахъ и му казахъ: „Този фактъ, който вие изнасяте за продажбата на безценица добитъкътъ и покъщнината на 600 земледѣлци, на мене не е известенъ“. Но понеже въпросътъ, който г. Омарчевски повдигна тогава, бѣше твърде важенъ, азъ наредихъ да се произведе анкета отъ Земледѣлската банка, и то не само за Ломската и Плъвенската околии, за които ставаше дума, но за всички околии. Земледѣлската банка произведе тая анкета, и сега ще ми позволите да ви съобща резултатътъ отъ нея, за да ви дамъ възможностъ да прецените нейните данни и констатации.

Анкетата се отнася за периода отъ 1 септември до 30 ноември т. г. — за тоя именно периодъ време, за който г. Омарчевски говори при дебатитъ по отговора на тронното слово.

Ето какво установява анкетата. Въ Врачанска околия е действувало екзекутивно срещу трима неизправни длъжници, двама отъ които дължатъ по записи отъ 1924 и 1927 г., а третиятъ по ипотека отъ 1924 г. Срещу единия отъ тия длъжници е образувано изпълнително дѣло и е била обявена продажба на недвижимитъ му имоти; вториятъ длъжникъ е отъ поръчителство, е безимотникъ и не желае да уреди смѣткитъ си, а на третия сж обявени за продажъ имотитъ му, обаче продажбата не е извършена. Така че когато става дума за масова екзекуция на земледѣлци въ Врачанска околия, виждате, че се касае само за три случая.

С. Омарчевски (з. в): Азъ ви прочетохъ обявления на клона на Земледѣлската банка въ Враца за продажба на дължници и покъщнина на земледѣлци-стопани.

Министъръ Д. Христовъ: Ще дойда и до тѣхъ.

Д. Яневъ (д. г): Обявления може да има, но продажбитъ не сж извършени.

С. Омарчевски (з. в): Нали има обявление?

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Министъръ Д. Христовъ: Азъ искахъ да изтъкна тѣзи факти предъ народното представителство, за да го освѣтля по единъ въпросъ, по който тождова много се спекулира въ последно време.

С. Омарчевски (з. в): Ама четете всичко наредъ.

Министъръ Д. Христовъ: Вземайки поводъ отъ питането на г. Омарчевски, азъ искамъ да хвърля пълна свѣтлина върху стопанската криза въ нашата страна, за да видите доколко е вѣрно това, което се изнася за огъващето се подъ стопанската криза земледѣлско население, на което се продавали покъщнината и добитъкътъ. Като четете питането на г. Омарчевски, г. г. народни представители, ще останете съ впечатление, че наистина цѣла България е фазирала и не се знае какво ще стане съ нея утре. (Възражения отъ земледѣлцитъ) Моля ви, бъдете спокойни и ме изслушайте, иначе ще се спра само на тѣзи две околии, за които споменахъ.

Отъ сговориститъ: Говорете, г. министре, желаемъ да Ви слушаме.

Министъръ Д. Христовъ: Ще ви дамъ даннитъ на анкетата за Плъвенска околия.

Д. Даскаловъ (з. в): За Кнежа кажете.

Министъръ Д. Христовъ: Кнежа е въ Орѣховска околия.

Д. Гичевъ (з. в): Кажете за ролята на Южно-българската банка въ политиката спрямо земледѣлцитъ.

Министъръ Д. Христовъ: Въ Плъвенската околия Земледѣлската банка е действувала принудително въ този периодъ, за който ви говорихъ, само срещу единъ длъжникъ, а не срещу стотици, както казва въ питането си г. Омарчевски.

С. Омарчевски (з. в): Това е заблуждение. Азъ Ви донехъ по-рано и оригиналнитъ обявления на банката, съ които тя обявява продажбитъ. Тѣ се публикуваха и въ правителствения печатъ, въ в. „Северно ехо“.

Х. Силяновъ (д. г): Обявления за продажби има, но продажби нѣма.

С. Омарчевски (з. в): Продажитъ бѣха обявени да станатъ на 17 и 18 ноември т. г.

Д. Яневъ (д. г): Станали ли сж?

С. Омарчевски (з. в): А-а-а!

Д. Даскаловъ (з. в): Срещу единъ ли е изпълнена процедурата?

Министъръ Д. Христовъ: Само срещу единъ длъжникъ е действувало принудително — продаденъ е имотътъ му за дълга му по договоръ отъ 1928 г. Длъжникътъ е продалъ по-рано, безъ разрешение отъ клона на Земледѣлската банка, два бивола, а знаете, че при вавантирането на добитъкъ при Земледѣлската банка той не може да се отчуждава безъ нейно разрешение. Само тая продажба е извършила Земледѣлската банка въ Плъвенска околия отъ 1 септември досега.

С. Омарчевски (з. в): За Ломска околия кажете.

Министъръ Д. Христовъ: За Ломска околия нѣма какво да ви кажа. Ще ви кажа, че Земледѣлската банка говори истината, тогазъ когато отъ тази страна (Сочи земледѣлцитъ) истината се малко шконтира.

Д. Гичевъ (з. в): Обявленията за продажбитъ да не сж съчинени?

И. Гавалюговъ (д. г): Когато си заложилъ нѣщо предъ банката, нѣмашъ право да го продавашъ.

Министъръ Д. Христовъ: Да се разберемъ, г. г. народни представители, и по обявленията, за които става дума.

С. Омарчевски (з. в): Така.

Министъръ Д. Христовъ: Вие, г. Омарчевски, въ Вашето питане не казвате: „Знае ли г. министърътъ да е имало обявления“, а казвате, че „Земледѣлската банка е продавала на безценица покъщнината и добитъка на земледѣлскитъ стопани“, значи, касае се за екзекуции. Такова ли е Вашето питане, г. Омарчевски, или е питане за това, има ли обявления за публична продажъ на покъщнината и имотитъ на земледѣлцитъ-стопани отъ тѣзи околии?

С. Омарчевски (з. в): Азъ не споря по това, дали сж станали или не, обявенитъ продажби, но говоря за обявенитъ продажби. Липсвали сж купувачи и, естествено, продажбитъ не сж станали.

Министъръ Д. Христовъ: Въ Вашето питане вие казвате — ще цитирамъ още еднѣжъ: (Чете) „... на много мѣста въ царството сѣдебнитъ пристави продаватъ добитъци и покъщнина на земледѣлското население за задължения на последното къмъ Българската земледѣлска банка“. По-нататъкъ казвате, че земледѣлското население се огъва подъ една непоносима криза и гладъ и че Земледѣлската банка продължава продажбитъ. (Чете) „Така, напр., тия дни на около 600 стопани-земледѣлци изъ Ломска околия се продаватъ на безценица добитъкътъ и покъщнината“.

Д. Гичевъ (з. в): „Се продаватъ“, а не „сж продадени“.

Министъръ Д. Христовъ: Сега правите диверсия. Значи, Земледѣлската банка не е продала, не е екзекутирала.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. г): (Къмъ Д. Гичевъ) Шомъ казвате, че е на безценица, значи, продажбата е свършена.

Г. Чернооковъ (д. сг): На безценица, то значи, че имотът е продаден. Инакъ какъ се определя цената?

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! Земледѣлската банка не е единъ благотворителенъ институтъ. Тя е едно кредитно учреждение и сумитѣ, които дава на населението, ги дава, разбира се, съ огледъ на това, че тѣ ще бъдатъ повърнати. Всѣко раздаване на пари, за да не бъдатъ повърнати обратно, би значело Земледѣлската банка да играе една твърде пакостна, твърде вредна роля — да деморализира селското население. Кредититѣ, които се даватъ, трѣбва да бъдатъ повърнати обратно. Вие казвате, че Земледѣлската банка е обявила масово продажби. Азъ казахъ, сѣщо и г. министъръ-председателътъ повтори, че Земледѣлската банка може да издава обявления, като срѣдство да накара тѣзи отъ своитѣ длъжници, които сѣ неизправни, да уредятъ своитѣ задължения. Лицата, за които става дума, че имъ се продаватъ имотитѣ, сѣ имали възможностъ да уредятъ своитѣ задължения. Тукъ се касае за длъжници, които сѣ били неизправни.

Вие говорите, че въ Ломска околия на 600 стопани се продавали имотитѣ. Клонътъ на Земледѣлската банка въ Ломъ е действувалъ принудително само срещу трима длъжници по записи отъ 1920 и 1924 г. и вариантъ отъ 1924 г., а не срещу 600 души. Вие, г. Омарчевски, ако бѣхте министъръ на земледѣлието или ако бѣхте управителъ на Земледѣлската банка, какво бихте казали за тия трима длъжници, които дългуютъ на Земледѣлската банка отъ 8 години и записитѣ на които още не сѣ уредени? Какъ бихте посъветвали Земледѣлската банка да постѣпи въ случая? Кажете, за Бога, нима само тия трима души сѣ, които се огъватъ подъ стопанската криза; нима само Ломска околия е, която е изложена на бедствия у насъ? Нима това не се отнася и до другитѣ стопани отъ оня край? Когато всички други уреждатъ своитѣ задължения, а само трима се оказватъ неизправни, може ли банката да ги остави? Тя нѣма ли съ това да деморализира другитѣ длъжници?

И като се спирамъ само на тия две околии — защото ако съобща на Народното събрание даннитѣ за всички други околии, ще ви отнема твърде много време — нека направя своето заключение. Отъ анкетата на Земледѣлската банка за времето отъ 1 септемврий до 1 декемврий т. г. се вижда, че отъ 98 клона къмъ принудителни действия сѣ прибѣгнали само 39 клона на Земледѣлската банка. 39-тѣ клона сѣ извършили всичко 102 продажби — или на всѣка околия се падатъ по 2 продажби — на обща стойностъ отъ 400.000 л., което съставлява 0.000025% отъ кредититѣ, отпущнати отъ банката на земледѣлскитѣ стопани. Прочее, не може да се говори за никакво масово продаване на покѣщина и добитѣкъ на селското население, още повече на безценица, и да се прави такъвъ голѣмъ шумъ.

Г. г. народни представители! Азъ свършвамъ. Едно отъ условията, за да можемъ да повдигнемъ нашето селско стопанство, то е да привикнемъ населението да вѣрва въ себе си и въ своитѣ собствени сили; да го възпитаме и да му внушимъ, че съдбата е въ неговитѣ собствени рѣще и че то може да кове тази своя съдба само съ упоренъ трудъ, който нѣма нищо общо съ политическитѣ комбинации. Азъ съмъ убеденъ, че вървейки само по пѣтя, по който сѣ вървѣли всички културни, цивилизовани народи, ще бъдатъ отстранени и тѣзи малки стѣснения, които по една или друга причина преживява нашето земледѣлско население, и ще дочака по-свѣтли, по-радостни и по-щастливи дни. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ).

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Омарчевски да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

С. Омарчевски (з. в): Г. г. народни представители! Когато азъ говорихъ по тронното слово, за да характеризирамъ каква е стопанската криза, азъ си послужихъ съ две обявления — едното отъ Плѣвенската Земледѣлска банка за насрочени продажби на имоти на селяни отъ Плѣвенска околия на 17 и 18 ноемврий т. г. и другото — отъ Вратчанската Земледѣлска банка. Говорейки отъ трибуната по този въпросъ, народниятъ представителъ г. Тончо Мечкарски ми предаде едно обявление на Ломския клонъ на Земледѣлската банка. Тогава азъ изнесохъ, че се продаватъ движими имоти на земледѣлци за задължения къмъ Земледѣлската банка презъ ноемврий и декемврий т. г., което даде поводъ да стане г. министърътъ на земледѣлието, а следъ него и г. министъръ-председателътъ и да деклариратъ, че тѣ ще направятъ всичко зависещо отъ тѣхъ, за да не се продаватъ тия имоти. Тѣ видѣха тия обявления.

Ако вие сега искате да се лъжемъ, да се заблуждаваме, е много лесна работа.

И. Гавалиюговъ (д. сг): Вѣрно е, че има обявления.

С. Омарчевски (з. в): Г. министре! Вие си позволихте по поводъ на моето питане да развиете мисли по стопанската криза въ България. Вие казахте, че презъ 1921/1922 г. Земледѣлската банка е дала 1 милиардъ лева заеми на земледѣлското население, а днесъ задълженията на земледѣлцитѣ къмъ Земледѣлската банка се равняватъ на 4 милиарда лева. Това не е ли еднѣтъ указателъ за лошото стопанско положение, въ което се намира българскиятъ селянинъ, който прибѣгва до съдействието на банката въ последно време повече и е задължилъ 4 милиарда лева? Тогава пита се: презъ 1921 г. ли е било по-лошо положението на българския селянинъ, когато банката е дала 1 милиардъ лева кредити, или презъ 1929 г., когато е дала 4 милиарда? Но азъ бихъ Ви обърналъ вниманието на друго нѣщо. Ако Вие, по поводъ на едно мое питане, за единъ специаленъ случай и за една Ваша декларация, искайки да се оправдаете, твърдите, че обявленията на съдебния приставъ още не означавали продажба, то е другъ въпросъ. Азъ заявявамъ, че не съмъ доволенъ отъ Вашия отговоръ и ще донеса самитѣ обявления тукъ, официални документи, за да видите, че наистина има определени дати за продаване имоти на земледѣлци.

И. Гавалиюговъ (д. сг): Обявени сѣ за проданъ, но не сѣ продадени.

С. Омарчевски (з. в): Вие отговаряте: „Обявени за продажба“. Е добре, но съ това Земледѣлската банка принуждава земледѣлцитѣ, за да платятъ полицитѣ си къмъ Земледѣлската банка — да прибѣгватъ до частни лихвари, до частни банкери, които твърде добре ви е известно, почитаемо болшинство, какъ бръснатъ безъ сапунъ. Ако Земледѣлската банка мисли, че чрезъ обявленията за продажба може да застави земледѣлцитѣ да уредятъ своитѣ задължения, като затъватъ въ задължения къмъ лихваритѣ, то е другъ въпросъ. Но това е политиката на Народняшката партия, въ редоветъ на която се броятъ най-голѣмитѣ лихвари, най-голѣмитѣ селски и градски думбази. Ако Вашата целъ е чрезъ Земледѣлската банка да накарате земледѣлцитѣ да прибѣгватъ до частнитѣ банкери, за да платятъ задълженията си къмъ Земледѣлската банка, това е една политика, по която не може да се спори. Но азъ споря за туй, че тѣзи продажби сѣ назначени. Вие, г. министре на земледѣлието, завчера получихте телеграма отъ Кнежа, въ която Ви се съобщава, че сѣ продадени около 300 чифта волове на кнеженския пазаръ и молятъ за Вашето съдействие, за Вашето ходатайство, за Вашето посрѣдничество за отмѣнение продажбитѣ отъ Земледѣлската банка. Ако Вие ни прочетохте цифри, отъ които се вижда, че извършенитѣ продажби засѣгатъ срѣдно само 2—3 лица отъ всѣка околия, и сѣ туй искате да залъжете Васъ и насъ и да кажете, че въ България нѣма криза — това е много смѣшна работа!

Азъ не съмъ доволенъ отъ отговора, който ми давате, и обръщамъ питането си въ запитване. Ще Ви донеса обявленията, за да видите, че тая политика, която се следва отъ Земледѣлската банка днесъ, е пагубна и гибелна за и безъ туй бедствуващото селско население въ България.

Министъръ Д. Христовъ: Ще дойде бюджетътъ и тогава ще говорите.

С. Омарчевски (з. в): Г. министре! Правителството ще направи най-добре, ако постави на дневенъ редъ нашата интерпелация по стопанската криза. Тогава ще имаме възможностъ да изнесемъ всички данни и ще видите, че работата не е тѣй, както я представяте Вие. Тогава ще видите дали има криза или нѣма криза, и, ако нѣма криза, за какво се продаватъ имотитѣ — отъ много имане, или отъ много нѣмане.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Не сѣ продадени.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Христовъ: Г. г. народни представители! На ясното формулирано питане на г. Омарчевски: какво става съ екзекуцитѣ на длъжницитѣ на Земледѣлската банка, азъ отговорихъ, че нѣма подобни екзекуции. Сега, обаче, той казва: „Хубаво, ама имаше обявления“. Че е имало обявления, това азъ не оспорвамъ, но благодарение

на обявленията на Земледѣлската банка и на нейните по-стегнати действия, всички лица, които редът години не сѣ си уредили своите задължения къмъ банката, ги уредила, за която целъ тя дори съдействуваше и имъ даваше кредитъ.

Вие сега казвате: „Ако въ 1921/1922 г. Земледѣлската банка е пласирала малко пари, а сега е пласирала 3 пъти повече, това показва, че селското население днесъ се намира въ много тежко положение“. Ами, г. Омарчевски, Вие тукъ постоянно ме обвинявате, както и вашите вестници постоянно обвиняватъ Демократическия сговоръ и правителството, че не давали кредитъ на земледѣлците. Когато пъкъ дадемъ кредитъ, тогава казвате: „Това показва, че селското население се намира въ тежко положение!“ Не стига туй, а намѣсватъ и „народнящината“ и не знамъ какви си партии. Нѣма нищо подобно, г. Омарчевски! Какви сѣ тия злословия? Нали трѣбва да бъдемъ спокойни? Не е вѣрно, че Земледѣлската банка, като е дала сега въ сравнение съ 1921/1922 г. 3 милиарда повече на селското население по записи, по вариантъ кредитъ и ипотеки, съ туй е хвърлила земледѣлското население въ лапите на лихварите!

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Именно за да ги избави отъ лихварите.

Министъръ Д. Христовъ: Тъкмо противното заключение трѣбваше да направите.

И така, г. г. народни представители, нека приключимъ тѣзи дебати. Екзекуции не е имало. Земледѣлската банка, като добъръ стопанинъ и добъръ приятелъ на селското население, си е изпълнила добре своя длъгъ. Не е вредно нейните клиенти да се държатъ по-стегнати и да изпълняватъ по-коректно своите задължения къмъ нея. Нека признаемъ, че това е правилниятъ пътъ, по който трѣбва да се върви.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Пристъпваме къмъ разглеждане първата точка отъ дневния редъ.

Д. Гичевъ (з. в): Моля, г. председателю!

Председателствуващъ В. Димчевъ: Какво обичате?

Д. Гичевъ (з. в): Къмъ сѣщия г. министъръ на земледѣлието, много по-рано отъ г. Омарчевски, на питането на когото днесъ се отговори, съмъ отправилъ едно питане относно стопанската експлоатация на горите. И азъ не бихъ желалъ още да помисля, че г. министърътъ отговаря само на онѣзи питання, на които му е по-лесно и по-удобно да отговори. Моля Ви да му напомните и обърнете внимание преди закриване на сесията да ми отговори. Не желая и съ това мое питане да стане сѣщото, както стана навремето, когато бѣхъ отправилъ едно питане за отношенията на Земледѣлската банка спрямо известни села въ Плевенска околия.

Министъръ Д. Христовъ: Ще Ви отговоря за Ваше удоволствие, за да видите какъ Вие ставате играчка — най-малкото, което мога да кажа — на заблуждения или на заинтересовани партизански сѣди, както и да видите, че стопанската експлоатация, която не е нищо друго, освенъ изпълнение на закона за горите, дава вече великолепни резултати, макаръ и да е още ново дѣло.

Д. Гичевъ (з. в): Значи, утре подиръ обѣдъ да чакамъ Вашия отговоръ?

Министъръ Д. Христовъ: Най-късно въ другиденъ.

Д. Гичевъ (з. в): Въ другиденъ ще заминете за Плевенъ — чакате да се стопи снѣгътъ.

Министъръ Д. Христовъ: Когато замина за Плевенъ, ще взема и Васъ, за да видите дружбашията въ какво положение се намира!

Г. Чернооковъ (д. сг): Гичевъ иска да каже, че само той знае да прави опозиция, а Омарчевски улеснява министра.

С. Омарчевски (з. в): (Къмъ Г. Чернооковъ) Не мога да те видя, защото много се мѣстиш! Инакъ бихъ ти отговорилъ.

Г. Чернооковъ (д. сг): Азъ искамъ да кажешъ публично тукъ, вмѣсто да ни занимавашъ съ глупости: считашъ ли, че увеличаването кредита отъ една държавна банка означава изнемощяване на народното стопанство?

С. Омарчевски (з. в): Съжалявамъ, че не те виждамъ къде си. Много мѣста си промѣнилъ. Въ ресторантъ „България“ криза нѣма.

Г. Чернооковъ (д. сг): Тѣзи работи нѣматъ нищо общо съ стопанската криза. Ти имашъ умствена криза, Стояне. Отъ нея като се отървешъ, тогава ще провидишъ. Но вѣчно ще останешъ въ нея!

С. Омарчевски (з. в): Въ ресторантъ „България“ за тебе криза нѣма и не може да има!

Г. Чернооковъ (д. сг): За ресторантъ „България“ — ела тамъ да ти отговоря, хемъ ще видишъ какъ хубавичко ще ти отговоря.

Министъръ Д. Христовъ: И за него нѣма суратъ.

С. Омарчевски (з. в): (Възразява нѣщо)

Г. Чернооковъ (д. сг): Ти си оправи акъла. Говоримъ за политика, не говоримъ за твоите лични добродетели. Азъ никога не съмъ те закачалъ за твоите лични добродетели.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Айтоската градска община да сключи земъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ С. Рясковъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Айтоската градска община да сключи заемъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 12)

Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ: първо четене законопроекта за признаване права на индустриална концесия за производство на памучни прежди на акционерното дружество „Текстилъ“, гр. Варна — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представител, г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Обществото би очаквало отъ насъ, когато се разглеждатъ въпроси досежно стопанството, национално и частно, изобщо когато се разглеждатъ стопански въпроси въ тая Камара, да владѣе пълно спокойствие, защото това сѣ въпроси, които изискватъ шателно проучване и спокойно обсъждане, за да може истината да се изнесатъ въ Камарата всички ония положения, които сѣ нужди, за да се вземе едно правилно решение. Азъ не смѣтамъ, че когато се разглеждатъ такива въпроси тукъ, има поводи да се дразнимъ. Въ всѣки случай, ако такива поводи се създаватъ, азъ съмъ убеденъ, че това е отъ неслъзнаване на оня голѣмъ дългъ къмъ нашата страна, който имаме въ днешния моментъ. Когато казвамъ спокойствие, г. г. народни представители, азъ не разбирамъ безчувствие, защото една Камара не може да бжде безчувствена тогава, когато около нея има само страдание, нито пъкъ разбирамъ безгрижие, защото когато намъ е възложена грижата да разрешаваме голѣмите въпроси, които засѣгатъ всички слоеве на нашето общество, безгрижието би било не само единъ грѣхъ, но би било престѣпление.

Г. г. народни представители! Убеденъ съмъ, че поставениятъ днесъ за разглеждане въпросъ були много мисли въ всѣки народенъ представител. Азъ си позволявамъ да сподѣля съ васъ тѣзи мисли, защото смѣтамъ, че иматъ голѣмо значение за нашия държавенъ и общественъ животъ.

Въ що се състои въпросътъ, поставенъ на разглеждане? Единъ предприемчивъ българинъ създаде въ Варна едно предприятие и желае да го разшири; едно предприятие, което, по убеждението на всички, и въ тази ограда и вънъ, е полезно за нашия стопански животъ; едно предприятие, тѣсно свързано съ нашето земледѣлие, едно предприятие, отъ успѣха на което ще зависи до голѣма степенъ успѣхътъ на единъ отрасълъ, на единъ браншъ на нашето земледѣлие. Г. г. народни представители! Върху това предприятие тукъ, въ Камарата, почнаха да се спятъ стрели, произхода на които азъ не мога да си обясня. Всѣко предприятие въ началото може да има недѣзи, може да има недостатъци. Та кое дѣло се съз-

дава съвършено, кое дѣло не подлежи на усъвършенствуване? Но още въ началото, когато се създава едно предприятие, да бѣде подложено на една безпощадна критика, азъ това не мога да си обясня друго, освенъ съ онова лекомислие, съ което ние атакуваме всичко онова, което е българско. Въ страната има много предприятия отъ рода на това, което е предметъ на този законопроектъ; има много фабрики, където, ако надникне окоето на общественика, ще намѣри голѣми недъзи, но ние всички сме свидетели, че голѣмѣтъ стрели, отровнитѣ стрели, се отправяха къмъ това предприятие. Трѣбва ли, г. г. народни представители, да се подлагаме на онази наша много лоша черта, винаги да атакуваме всичко онова, което е българско? И азъ смѣтамъ, ако не на народното представителство, на нашето управление се налага да се справи съ тая лоша черта, която у насъ вече добива право на гражданственостъ. Чужденецъ установи ли се у насъ на каквато да е работа, той се чувствува по-добре, отколкуто мѣстниятъ жителъ, български подланикъ. Вѣрно е, че условията за него сѫ по-благоприятни, защото чужденецътъ не сѫпи интереса на българската държава и на българското общество. Него го интересува българската държава и българското общество доложкова, доколкуто той може да намѣри за своето предприятие пазаръ и печалба. По-нататъкъ, дали моралътъ, политически и общественъ, ще бѣде запазенъ, за него малко важи. Той намира начини, да се постави по-добре отъ българския подланикъ, отъ българския гражданинъ, който, като работи за своитѣ интереси, има и друго задължение къмъ своя народъ, къмъ своята държава — да пази престижа на държавата, на държавнитѣ учреждения, на държавната властъ; да пази здравината на обществото, въ което живѣе. Г. г. народни представители! Не може това да не зададе една грижа за управлението на страната. Въ селата азъ чухъ прости селяни да ми говорятъ: „Г. Пѣдаревъ! Влѣзоха между насъ, създаде се едно особено настроение срѣдъ насъ, двоятъ душата ни, нашата селска душа“. И ако единъ простъ селянинъ може това да ви говори, смѣтамъ, че злото — може би азъ го преувеличавамъ, но всаки то сѣществува — трѣбва да привлече вниманието на управницѣтъ въ тази страна. Ето защо, азъ съ тѣжа констатирамъ, че тукъ за това предприятие, дѣло на единъ българинъ, се изнесоха факти, които наистина могатъ да наскърбятъ всѣки доброжелателъ на нашата страна.

Упрѣци се отправиха къмъ единъ предшествуващъ ораторъ, че той не прозвѣрилъ даже онова, което изнася на трибуната и което желае да изнесе като единъ позитивенъ фактъ. Г. г. народни представители! Азъ не се съмнявамъ въ добритѣ намѣрения на народния представителъ, но пакоститѣ, които можемъ да нанесемъ, когато изнасяме неprovedени факти, сѫ много голѣми и затова нашъ дългъ е да бѣдемъ много внимателни.

Упрѣкъ се направи, че органъ на Министерството на търговията правилъ реклама на това предприятие.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тѣ сѫ поискали преписъть отъ рапорта и сѫ го напечатали.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ако това така бѣше, ако единъ чиновникъ отъ Министерството на търговията — чиновникъ, познатъ на всички ни, чиновникъ, въ когото българската държава влага своя престижъ, като го изпраща на много конференции да я представлява — ако той е намѣрилъ, че може да каже добри, искрени и добросъвестни думи за това предприятие и по такъвъ начинъ прави реклама на това предприятие, та нима съ това върши грѣхъ?

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ съмъ разрешилъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Това е неговъ дългъ. Не само българската държава, а и българскиятъ консоматоръ, а и българскиятъ данкоплатецъ понася голѣми жертви за подкрепа на нашата индустрия. И ако наистина едно индустриално предприятие заслужава да бѣде добре познато отъ обществото като добре уредено, като добре организирано предприятие, дългъ е на органитѣ на Министерството на търговията да донасятъ това до знанието на обществото, да правятъ реклама, ако щете, защото тамъ е успѣхътъ на това предприятие. Не е достатъчно да организираш едно предприятие, а трѣбва и обществото да те знае, да те приеме въ своята срѣда, да те подкрепи. Тази подкрепа сме длъжни ние всички да я дадемъ, а най-много е длъжно да я даде управлението. И азъ не допускахъ, че единъ народенъ представителъ ще намѣри, че това е грѣшка, че това е грѣхъ на управлението или на нѣкой неговъ органъ.

Г. г. народни представители! Говори се за концесията. Тукъ, отъ трибуната, се направи пожелание законопроектътъ да се върне обратно — да отиде къде? — вънъ отъ Парламента, въ търговскитѣ камари. Азъ не можахъ да позная въ тия думи представителя на Социалдемократическата партия, онзи, който желае Парламентътъ да играе голѣма, решаваща роля, да решава онѣзи голѣми задачи, които, по конституцията и съзнанието на всички парламентаристи, трѣбва да му се възлагатъ. Законопроектътъ не е ли добъръ — ще го отхвърлимъ; добъръ ли е, ще го приемемъ, но Народното събрание трѣбва да обсъди и да приеме или отхвърли законопроекта; то нѣма да го връща обратно на правителството и да му каже: върви прави още справки и проучвания. Има законъ отъ насъ гласуванъ, отъ тази Камара приетъ, който опредѣля начина и реда, по които трѣбва да става даването на индустриални концесии. Индустриаленъ съветъ, съставенъ отъ компетентни хора, признати отъ закона за такива, се е произнесълъ за даването на тая концесия. Кому другиму ще пращаме законопроекта да търси и събира сведения? Ако Парламентътъ съчете, че трѣбва да се събератъ допълнителни сведения, че трѣбва да се направятъ допълнителни справки, вънъ отъ онѣзи, които правителството му дава, той има всичката възможностъ да направи това, а не да връща законопроекта, за да се проучва отъ търговскитѣ камари. Това не може да бѣде поддържано отъ насъ; ние, народнитѣ представители, не можемъ да оставимъ на други да разрешаватъ въпроситѣ — ние ще ги разрешаваме. Сведения имаме много, ще се изнесатъ тукъ, отъ трибуната, ще ги обсъдимъ, ще ги преценимъ. Това сме ние, народнитѣ представители, на които народътъ е възложилъ да разрешава въпроситѣ; това е нашата компетентностъ. Ако не сме много компетентни, ще се помъчимъ да съберемъ сведения, но не да връщаме законопроектитѣ назадъ.

Г. г. народни представители! Какво се иска съ този законопроектъ? Искане се да се даде концесия на това индустриално предприятие за нѣколко окръга. Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че животътъ ни научи и ни посочи колко е необходима намѣсата на управлението, на държавната властъ, за да се ограничи това никнене на индустриални предприятия. Ние всички желаемъ въ България да се създаде индустрия, която да вирѣе на плещитѣ на нашето производство на сурови материали и на плещитѣ на нашето земледѣлие; ние всички желаемъ да се развие такава индустрия; ние всички се съгласихме българскиятъ гражданинъ да понесе преголѣмитѣ тежести, за да може да вирѣе тая индустрия.

Но, г. г. народни представители, когато ние желаемъ това, ние не желаемъ България да бѣде арена на борба на частни интереси, които обръщатъ нашето поле за работа въ едно бойно поле, въ едно поле на сражение, където да виждаме всѣки день да падатъ безъ нужда мъртви. Каква жалка картина представляватъ нашитѣ полета, когато виждаме кумини на мелници да стърчатъ, безъ да работятъ!

Г. г. народни представители! Това не е насърчение на индустрията, това не е оставяне свободата на стопанския животъ. Ние всички виждаме, че наистина въ нашия стопански животъ е нужна намѣсата на държавната властъ, за да дава единство на усилията, на енергиитѣ, да ги насочва въ единъ опредѣленъ пътъ, за да се взаимно допълнятъ, а не взаимно унищожаватъ. Азъ не поддържамъ, че държавата, че управлението може да създаде блага съ своята властъ и съ своята сила. Творятъ българскитѣ граждани: твори работникътъ, твори земледѣлецътъ, твори индустриалецътъ, твори търговецътъ — творятъ всички онѣзи, които сѫ запретнали ръкави и работятъ въ тази държава. Не можемъ да очакваме отъ правителството да ни създава блага; никое управление не може да ги създава.

Това, което можемъ и което трѣбва да искаме отъ едно управление, то е: народнитѣ сили да не се праросватъ, а да се създаватъ условия за правилното развитие на нашия стопански животъ. И азъ съмъ убеденъ, че ако едно управление се замислише върху тази задача, нѣмаше да има такива зрелища: маса мелници изоставени, маса маслобойни изоставени, маса вършачки погребани; маса машини, отъ вънъ доставени, да сѫ захвърлени на боклука.

Г. г. народни представители! Това сѫ наистина частни срѣдства, но това сѫ и народни богатства захвърлени, това е намаляване на нашето национално богатство. И нека да не се чудимъ, че кризата у насъ се създава безъ нужда. И азъ си спомнямъ думитѣ на г. министъръ Христовъ, много прави думи: „Защо вие говорите днесъ за стопанска криза, когато у насъ се произвежда повече, отколкуто се е произвеждало преди нѣколко години? Защо вие говорите за стопанска криза, когато днесъ се изнася повече, отколкуто по-рано се изнасяше? Защо вие

говорите за стопанска криза, когато ценитѣ на продуктитѣ сѣ намалени?" Вѣрно е, г. г. народни представители, има условия да нѣма стопанска криза. Но ако тукъ кажемъ, че нѣма стопанска криза, долу нѣма да помислятъ, че ние схващаме добре въпроситѣ и правилно ги изнасяме.

В. Драгановъ (з. в): (Казва нѣщо)

Н. Пждаревъ (д. сг): Моля, изслушайте ме, и тогава обсъждете това, което говоря.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че този фактъ, тази теза, която поддържа г. министърътъ на земледѣлието, че условията сѣ такива, да нѣма у насъ стопанска криза, е права. Но ако, при все това, у насъ има стопанска криза, то значи, че има пропуснати мѣрки, които е трѣбвало да се взематъ, че има нѣщо, което е трѣбвало да се направи, но не е направено.

Г. г. народни представители! Не бива да стоварваме върху българскитѣ граждани, върху отдѣлнитѣ творители на благата въ тази страна отговорността за положението, въ което сме изпаднали днесъ. Казва се: „Много нѣща сѣ доставени отъ вънъ, много стоки сѣ дошли“. Право е. И ако, г. г. народни представители, отъ вънъ сѣ дошли стоки, които не отговарятъ на нуждитѣ на населението и стоятъ складираны въ дюкянитѣ и магазинитѣ, това сѣ пропаднали български капитали, защото тѣзи стоки, стойки неупотрѣбени известно време, губятъ отъ своята стойностъ или, ако се употребятъ по-късно, губятъ поне отъ своята лихва, а ако останатъ съвършено неупотрѣбени, губятъ цѣлата си стойностъ.

И тукъ се явява голѣмиятъ въпросъ: може ли частниятъ търговецъ да предвиди всичката оная пакостъ, която се прави на нашето стопанство, когато той доставя повече стока, отколкото трѣбва? Г. г. народни представители! Това е борба за животъ. Конкуренцията между частнитѣ търговци никой не може да отрече; всѣки гледа да надмине другия, за да може да получи за себе си по възможностъ по-благоприятни условия, за да живѣе при този пазаръ, който имаме. Но другъ, който стои по-високо, на когото задачата е да бди за общото стопанство въ тази страна, трѣбва да знае докъде може да върви вносътъ и кога той трѣбва да бѣде спрѣнъ. И ако той забележи — а трѣбва да забележи, защото това е задачата на онзи, който стои нависоко, да бди, денонощно да бди, безспирно да бди, всѣкога да бѣде загриженъ за положението на тази страна — ако забележи, че въ страната се внася повече, трѣбва да намѣри начинъ да се спре вносътъ, за да се предотврати кризата, която може да настѣпи.

Г. г. народни представители! Азъ не мога да се съглася съ онова оплакване, което направи г. министърътъ на търговията тукъ, предъ насъ, онзи денъ, когато г. Ради Василевъ се силалаше на едно несъществуващо постановление на закона за насърчение на мѣстната индустрия, което давало право на министра на търговията да не позволява създаването на излишни индустриални заведения. Нѣма такова постановление. Навремето азъ искахъ да се вмѣкне такова постановление въ закона, но единъ народенъ представител се обяви противъ него и то пропадна. Г. г. народни представители! За мене такова едно постановление на закона е отъ голѣма важностъ и много необходимо за днешния моментъ, когато се оказа, че въ нашата страна не може да се остави частниятъ капиталистъ съвършено свободно да разполага съ своитѣ сръдства. Министърътъ трѣбваше да защити своята теза и да я защити съ рискъ на положението си, защото или съзнавашъ, че има нужда отъ такова постановление и желаетъ да го прокарашъ и ще го прокарашъ, или пъкъ съзнавашъ, че не е нужно, че е излишно, и не искашъ да го прокарашъ. Азъ зная, че когато се говори за постъ, готови сме да смѣтаме, че кой знае каква пакостъ ще стане или кой знае какво сътресение може да се създаде.

Г. г. народни представители! Политическитѣ партии сѣ като дърветата, като растенията — малкитѣ бурички, малкитѣ разклащания заздравяватъ коренитѣ имъ и имъ позволяватъ по-надълбоко да проникнатъ и да бждатъ по-здрави. Една политическа партия, колкото и голѣма да е, нѣма ли тя корени, които да проникнатъ дълбоко въ сърдцето на гражданството и въ неговата душа, тази политическа партия не може дълго време да вирѣе. Затова всѣкога да се мжчимъ — па макаръ да е нужно да правимъ и малки разклащания — коренитѣ да проникватъ дълбоко въ недрата на българската душа.

Г. г. народни представители! Смѣтамъ, че нѣма защо толкова много да се боимъ отъ тази концесия, която се дава на това индустриално предприятие. Това е една отъ най-малкитѣ задачи, които има асѣ министърътъ на търговията, министърътъ на промишлеността, министърътъ

на труда — да бди, щото частнитѣ предприятия да не се взаимно унищожаватъ, да не създаватъ въ тази страна жертви безъ нужда.

Г. г. народни представители! Ако трѣбва да разширимъ намѣсата на управлението въ нашия стопански животъ, защо въ такъвъ случай да смѣтаме, че можемъ да направимъ нѣкаква пакостъ? Зная, чухъ мнението на Бургаската търговска камара — можемъ да чуемъ мнението и на други камари — но трѣбва да признаемъ, г. г. народни представители, че много наши обществени учреждения не могатъ да се освободятъ отъ това *esprit de loge* — нуждитѣ на мѣстото да се защитятъ, да се запазятъ. Управникътъ, въ това число и народниятъ представителъ, иматъ по-голѣмата задача — да стоятъ по-високо и да гледатъ нуждитѣ на цѣлия народъ, на цѣлата страна.

Г. г. народни представители! Азъ малко се увлѣкохъ и отклонихъ отъ прямата задача на законопроекта. Азъ смѣтамъ, че въпроситѣ, които сѣ свързани изобщо съ дейността на Министерството на търговията, сѣ толкова съществени, толкова важни, че ако не се поставятъ на специално разглеждане, не бива да се пропусчатъ случаитѣ да се изнасятъ отъ тази трибуна, за да се разбере отъ управлението, че народното представителство, като изразителъ на желанията на народа, желае да види намѣсата, голѣмата намѣса на управлението въ нашия стопански животъ.

Г. г. народни представители! Азъ зная, че правителството, чрезъ устата на г. министъръ-председателя, преди нѣколко дена говорѣше: „Та не виждате ли отъ законопроектитѣ, които внасяме за разглеждане, нѣкои отъ които сме посочили и въ самото тронно слово, че ние се интересуваме отъ стопанскитѣ въпроси и поставяме и ще поставяме на разглеждане и решаване всички онѣзи законодателни мѣроприятия, които сѣ нуждни, за да се помогне на стопанска България?“ Ако това е така, г. г. народни представители, ние всѣкога ще трѣбва да бждемъ внимателни къмъ нашитѣ задължения, когато излизаме на тази трибуна. И азъ ще се спра на единъ апострофъ, който може би да ми се направи отъ тая страна. (Сочи на лѣво)

Вѣрно е, че се засѣга дейността на Министерството на търговията, защото изобщо всичко онова, което засѣга търговията, трѣбва да бѣде подъ непосредствения надзоръ и постояннитѣ грижи на министра на търговията. Право е, когато се пита: „Защо се допуска внасянето на жито?“ Г. г. народни представители! Трѣбва да признаемъ, че това е единъ въпросъ, който живо интересува нашето население. И когато отъ министерскитѣ маси се поддържа, че ние всячески трѣбва да се стремимъ да закрепимъ производството въ нашата страна, ние ще трѣбва да се попитаме: това, което става сега сѣ внасянето на жито отъ вънъ, е ли въ състояние дакрепи производството, или го поставя на изпитание? Г. г. народни представители! Не е поставенъ този въпросъ на разглеждане и на разрешаване, но азъ смѣтамъ, че ще се постави, ще дойдъ да се постави, не може да не се постави. Защото азъ не зная дали тази борба, да се задоволи консоматорътъ, безъ да се държи смѣтка за положението на производителъ, нѣма да ни докара до положение, когато напразно ще се мжчимъ да поправимъ неоправимото. Никой не отрича, че нашата страна произвежда достатъчно зърнени храни, за да изхрани своето население. Въ една Франция, където производството на зърненитѣ храни е по-долу отъ нуждата отъ такива, където се произвеждатъ около 85 милиона квинтала, а се изразходватъ 95 милиона; въ една Италия, където сѣ нуждни 85 милиона квинтала за изхранване на населението, а се произвеждатъ 75 милиона квинтала, вие виждате тамъ какви мѣрки се взематъ, за да се защити мѣстното производство, да се намали вносътъ отъ вънъ до стриктно необходимото — да не влѣзе нито зърно повече отъ онова, което е нужно за изхранване на населението. Защо се прави всичко това, защо се взематъ тия мѣрки? Защото тамъ е проникнало дълбоко съзнанието, че на производителя трѣбва да се даде оная цена за неговото произведение, която е необходима, за да може да покрие той всички разноски по своето производство, а освенъ това и да му остане нѣщо, за да може да живѣе той като стопанинъ, като деецъ въ страната. Ако, г. г. народни представители, производителътъ у насъ не бѣде подкрепенъ, бждете уверени, че онова, което днесъ виждаме, ще се засили. Безработицата въ нашата страна още не създава грижа на управлението, но азъ съмъ убеденъ, че ако така върви, тя въ скоро време ще му създаде грижи. Ние не можемъ да държимъ смѣтка само за безработицата въ индустрията, защото у насъ не сѣ впрегнати въ работа само работницитѣ въ индустриалнитѣ предприятия. Вие питате ли се има ли безработица въ едно селско семейство, въ което има 4—5 работни ржце, което притежава всичко

20, 30 или 40 декара земя, работата върху което се свършва въ няколко месеца? Единъ фактъ: преди единъ месецъ отъ видинскитъ села се надига една група отъ стотици хора, за да отидатъ въ Стралджа да копаятъ канали. Ами че това сѣ хора, които не намиратъ прехрана въ своя край, които трѣбва да търсятъ на стотици километри далечъ, които отиватъ тамъ, за да копаятъ канали презъ това лошо време, съ надници 60 до 80 л. Азъ отварямъ тукъ една скобка и искамъ да привлѣка вниманието на г. министра на търговията, промишлеността и труда върху единъ фактъ, който ми съобщиха нѣкои отъ тия работници, които дойдоха при менъ да ми се оплакватъ. Тия работници сѣ били наети, като имъ е била обещана надница 60 до 80 л. — храната отъ предприемача. Но когато отиватъ тамъ, имъ казватъ: „Или ще работите срещу заплащане по 10 л. на кубикъ изкопана прѣстъ — което значи 30 л. надница — или не ни трѣбватъ“. И тия хора, които бѣха изразходвали стотици лева свои пари, за да отидатъ въ Стралджа, трѣбваше да се връщатъ обратно въ Видинско съ помощи, събирани отъ тогоза, отъ оногова.

Г. г. народни представители! Ако тоя фактъ е възможенъ въ нашата страна, това показва, че могатъ да се създаватъ и че се създаватъ въ нея настроения, пакостни и за обществения редъ, и за престижа на държавната властъ. Азъ привличамъ вниманието на г. министра на търговията, промишлеността и труда върху този фактъ — както обърнахъ вниманието върху него и на г. директора на полицията, и на г. директора за настаняване на бѣжанцитъ — защото смѣтамъ, че за г. министра е отъ значение, когато хорскитъ трудъ се третира по такъвъ начинъ.

Г. г. народни представители! Азъ нѣма да се спирамъ повече върху този законопроектъ, защото въпросътъ който той засѣга, не заслужава да се спирамъ повече върху него. Ще завърша съ една молба къмъ г. г. народнитъ представители: да не отминаваме бѣгло както тоя въпросъ, така и други въпроси, които засѣгатъ стопанския животъ на нашата страна. Ние трѣбва да разберемъ, че не можемъ да закрепимъ нашата държава, ако не създадемъ въ нея здрава, единна душа, базирана върху здраво общество, върху здрава държава. А здравата, единната душа, базирана върху здрава обществена, държавна организация, предполага здрава стопанска организация. За създаването на такава трѣбва да бѣде привлечено всичкото ни внимание.

Г. г. народни представители! Може би въ миналото много въпроси сѣ отвлѣчали нашето внимание и вниманието на управлението, но стопанскитъ нужди на нашата страна не могатъ повече да чакатъ вниманието на управлението. Азъ бихъ желалъ всички да напустнемъ тая сграда съ вдигнати глави и съ открити чела, да можемъ съ спокойствие да кажемъ, че времето, което прекарваме тукъ, сме го прекарвали изключително въ служба на голѣмитъ задачи, които има да се разрешаватъ.

Г. г. народни представители! Ето, още два-три дни и първата половина на нашата редовна сесия ще се привърши тѣй, както е предвидено въ конституцията. Когато се явимъ предъ нашитъ избиратели и когато тѣ ни попитатъ, какво вършихте въ Народното събрание, вие, народнитъ представители, и вие, управляващитъ, по голѣмитъ въпроси, които животътъ поставя, които животътъ налага, азъ за себе си, г. г. народни представители, не знамъ дали ще отговоря безъ мъжа. Дано вие бждете по-свободни въ отговоритъ, които можете да дадете.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представитель г. Василь Игнатовъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представитель г. Калоянъ Маноловъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представитель г. Петъръ Стояновъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателстващъ В. Димчевъ: Други записани нѣма.

И. Абаджиевъ (з. в): Азъ искамъ думата.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представитель г. Йорданъ Абаджиевъ.

И. Абаджиевъ (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въпросътъ, който ни занимава, е отъ голѣмо значение за общия поминѣкъ на населението въ България. Макаръ и земеделска страна, България не може да остане съ единъ единственъ поминѣкъ — земледѣлието. Трѣбва, освенъ земледѣлието, всички други поминѣци, макаръ и по-слаби отъ него, да бждатъ въ постояненъ прогресъ, за да може да се задозолягъ нуждитъ на цѣлото население.

Специалниятъ законъ за насърчение на мѣстната индустрия дава едно покровителство, едно насърчение на цѣлата индустрия въ страната. Въ България наскоро следъ освобождението паралелно съ повдигането на земледѣлието виждаме едно бързо засилване на индустрията. Текстилната индустрия е направила голѣмъ успѣхъ. Известно е на всички, Габрово бѣ нареченъ българскитъ Манчестеръ. Ако нѣмаше едно насърчение отъ страна на държавата, днесъ не можехме да констатираме този прогресъ. И въпросътъ, който ни занимава днесъ, за даване концесия на памучната фабрика въ Варна „Текстилъ“, е неразривно свързанъ съ общия индустриаленъ поминѣкъ въ България. При другъ случай тукъ, отъ трибуната, се изнесоха нѣкои факти, които засѣгатъ производството на фабрика „Текстилъ“. Вдигна се голѣмъ шумъ, писа се много въ вестникитъ, изнесоха се потресающи случаи на бързо заболяване отъ туберкулоза, на голѣмъ процентъ умирация въ тази текстилна фабрика. Тукъ, въ Народното събрание, се направиха опровержения на това, но на общественото мнение трѣбваше да се отговори. И ние, народнитъ представители отъ земеделската парламентарна група, която държи за общественото мнение, като поехме голѣмия дългъ да изнесемъ случаитъ тукъ, отъ трибуната на Народното събрание, потдѣлно посетихме тази фабрика и имаме своитъ непосредствени впечатления.

Едно производство, каквото е това на памучни прежди на фабрика „Текстилъ“ въ Варна — нека го признаемъ — е единъ голѣмъ успѣхъ за памучната индустрия въ България.

Д-ръ В. Такевъ (д. сг): Това трѣбва да го кажете на вашия в. „Пладне“, който го отрича.

П. Стайновъ (д. сг): (Къмъ земледѣлицитъ) Това ли е мнението на групата?

Д. Даскаловъ (з. в): В „Пладне“ не е нашъ вестникъ.

И. Абаджиевъ (з. в): Говоря отъ името на земеделската парламентарна група, и апострофътъ, който ми отправи уважаемиятъ колега г. Владимиръ Такевъ, по-скоро трѣбва да се отнесе другаде, а не тукъ. Нашиятъ ораторъ, когато говори въ миналото по този въпросъ, си е послужилъ съ нѣкои ежедневници; той си е полсужилъ не само съ в. „Пладне“, но и съ други, г. Такевъ. Азъ не мисля тукъ да засѣгамъ този въпросъ, нито да изнасямъ тоза, което е писано въ в. „Пладне“, нито да чета други документи, какъвто е протоколътъ, който е съставенъ на 6 мартъ 1928 г. отъ граждани на гр. Луковитъ, които сѣ установили печалнитъ случаи, изнесени както отъ трибуната на Народното събрание, така и отъ други ежедневници въ България, а не само отъ в. „Пладне“.

Д-ръ В. Такевъ (д. сг): Важно е Вие какво констатираете.

И. Абаджиевъ (з. в): Азъ не говоря какво е писалъ този или онзи вестникъ; говоря, изхождайки, първо, отъ непосредствени наблюдения въ фабриката, и, второ, отъ становището, при което въпросътъ бѣ разгледанъ въ нашата парламентарна група. Добросъвестността, която не е липсвала никога на нашата парламентарна група, и тукъ нѣма да липсва. Така че не сѣ вестникитъ, които ще накарать една парламентарна група, респ. нашата, да вземе това или онова становище.

Въпросътъ за концесията на фабрика „Текстилъ“, която се иска и която е дадена отъ индустриалния съветъ, има две страни. Първата е: въ какво положение се намира днесъ производството на фабрика „Текстилъ“? Втората е: какво се иска, за да може добросъвестно Парламентътъ да даде своето съгласие или да отхвърли исканата концесия?

По принципъ ние не сме противъ исканата концесия, затуй защото фабрика „Текстилъ“ има своето стопанско значение. Фабрика „Текстилъ“ иска да подобри и да увеличи памучното производство въ България. Грижитъ, съ които фабриката доброволно се е нагърбила, да набави семе на производителитъ на памукъ и по такъвъ начинъ да способствува за развитието на памучното производство въ страната, сѣ грижи, които ние не можемъ, освенъ да

одобримъ. И, следователно, поради онази придобивка, която исканата концесия ще даде на населението, което въ голѣмото си болшинство е селско-земледѣлско, ние не можемъ да откажемъ исканата концесия, не можемъ да я откажемъ и отъ съображение, какво „Текстиль“ въ едно кѣсо време е дала едно производство, което е надхвърлило може-би това, което не се е мислило първоначално даже отъ самия концесионеръ.

Отъ друга страна, ние не можемъ да не обърнемъ внимание върху съществуващия днесъ редъ въ фабриката, върху спазване закона за покровителството на женския и детския трудъ, и не можемъ да пренебрегнемъ всички онѣзи данни, всички онѣзи факти, които се изнесоха, колкото и да сме съ добри впечатления отъ вътрешния административенъ редъ въ самата фабрика. Не може да се иска повече отъ това, което е възможно. Но при наличността на толкова факти, на толкова частни писма и оплаквания отъ страна на родители и деца въ фабриката; като вържимъ смѣтка също така и за статистиката за заболяванията, която вече се изнесе отъ трибуната и която показва единъ голѣмъ процентъ на заболявания отъ туберкулоза, както и за всички показания, дадени отъ малки деца, които сѣ излѣзли отъ тамъ, или отъ родителитъ на тѣзи деца; като имаме предъ видъ изнесеното по администрирането на самата фабрика, за безгигиенето, бихъ казалъ азъ, на фабриката къмъ детския трудъ — ние, когато одобряваме концесията, която се иска отъ „Текстиль“, едновременно съ това искаме, щото Парламентътъ да се съгласи на една анкета. Тази анкета трѣбва да установи онѣзи дефекти, които се изнесоха по отношение на хигиената въ фабриката и по отношение на безпорядкитъ, както и за другитъ случаи, за които се говори. Защото, ако ще даваме концесия и насърдения, ако ще отстъпимъ почти половината отъ България за използване производството на памука отъ фабриката, ние, отъ друга страна, не можемъ да не обърнемъ внимание върху покровителството на труда, и специално на женския трудъ, въ тази фабрика.

Г. г. народни представители! Колкото и да се отричатъ случаитъ на извънредно голѣмо заболяване на постѣпилитъ въ фабриката момичета, ние не можемъ да не обърнемъ внимание върху онуй, което се изнася, следъ като момичетата сѣ я напустили. И за да може концесионерътъ, който ще получи концесията, да спазва въ бъдеще всички постановления на закона за хигиената на труда, ние желаемъ исканата анкета. Желаямъ я, за да се установи истината; желаямъ я, за да може най-после да се успокои обществената свѣсть, която днесъ е подъ впечатлението, че не всичко е добро въ фабрика „Текстиль“. Впечатлението, което добива всѣки, който посети фабриката, външно е добро, но ние сами ще признаете, че е невъзможно при обиколка отъ половинъ или единъ часъ и само въ единъ разговоръ съ г. Николовъ, или отъ това, което ще видите, да познаете истинското положение и да се убедите, дали фабриката действително спазва изискванията, които ѝ се налагатъ отъ закона за хигиената на труда.

Ето защо, завършвайки, азъ моля почитаемото Народно събрание да се съгласи да назначи една парламентарна анкетна комисия, която да установи, какъ се администрира фабрика „Текстиль“, върно ли е всичко изнесено до днесъ, спазенъ ли е законътъ за хигиената и безопасността на труда, ...

Министъръ Ц. Бобошевски: Когато направите предложение, тогава ще разискваме този въпросъ, както му е редътъ.

И. Абаджиевъ (з. в): ... и следъ това да можемъ добросъвестно да изпълнимъ дълга си, когато ще вдигнемъ рѣка и ще дадемъ съгласието си за тази концесия. При това положение, когато бързаме да дадемъ концесията въ този ѝ размѣръ и тѣй, както се иска. Парламентътъ нѣма да изпълни напълно дълга си, ако откаже исканата анкета.

Освенъ това, иска се единъ районъ, който обхваща Бургаския, Варненския, Шумелския и Русенския окръжи, и въ този районъ фабриката ще има монополъ на памучно производство. Нека недвусмислено се каже, нека се знае отъ г. министра на търговията, че като послѣствие отъ това, трѣбва да има една забрана на внасянето на памука отъ вънъ. Отъ друга страна, при определянето на ценитъ и при сключването на контрактитъ съ производителитъ на памукъ, не трѣбва да се дойде до конфликти, каквито имаме въ миналото съ концесионеритъ на захарни фабрики. Ето защо отсега трѣбва да се знае, какви сѣ условията на договоритъ и какъ е обезпеченъ трудътъ и производството на онѣзи, които ще се ангажиратъ въ произвеждането на памукъ въ този районъ.

Нѣма да бъде, обаче, зле, ако районътъ, който е даденъ на фабриката „Текстиль“ отъ индустриалния съветъ, се ограничи само въ Варненския и Бургаския окръжи, а другитъ окръжи, които сега сѣ включени въ концесията, останатъ свободни.

Като се приеме предлаганата анкета и ограничението района на концесията, ние ще можемъ да вдигнемъ рѣка и да дадемъ съгласието си за исканата концесия. Въ противенъ случай, ако концесията мине безъ нашето съгласие, ние ще смѣтаме, че тя е дадена едностранчиво, безъ Парламентътъ, както и респективниятъ министъръ, който се е съгласилъ, заедно съ индустриалния съветъ, на исканата концесия, да сѣ изпълни докрай своя дългъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Понеже нѣма други записани оратори, обявявамъ разискванията за приключени.

Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Ц. Бобошевски: Г. г. народни представители! Законопроектътъ, който министерството ми ви е представило за разглеждане, черпи своята основа отъ закона за насърчение мѣстната индустрия, който вие гласувахте преди 2 години. Почвамъ съ тѣзи думи, за да обора възражението, направено отъ ораторитъ отъ лѣвицата, които се изказаха изобщо противъ монополнитъ предприятия, противъ предприятията, които ще иматъ право на изключително производство въ даденъ районъ, въ който нѣма да се позволява създаването въ бъдеще на подобни предприятия. Изрично заявявамъ — по поводъ искането на единъ народенъ представител отъ болшинството, което е и очевидна истина — че досега съществувашитъ подобни предприятия запазватъ напълно своитъ права, които оставатъ непожтнати; следователно, тази концесия нѣма да ги засегне.

(Председателското мѣсто заема председателятъ)

Съ тази концесия, която дружеството „Текстиль“ иска да му се даде за нуждитъ на неговото производство, се стреми да направи текстилната си фабрика колкото се може повече едно чисто национално предприятие. Сега това предприятие е полунационално, защото основниятъ продуктъ на неговата индустрия, именно преждата, се внася отъ вънъ; а дружеството иска да получава отъ вънъ само най-първичния материалъ — памукътъ — който и въ странитъ сѣ най-напреднала памучна индустрия, като Англия и Италия, където памучната индустрия е най-силно развита, се докарва отъ Индия и отъ Америка. Искамъ да кажа, че и дружеството „Текстиль“ иска сега, щото основниятъ материалъ, преждата, да не се внася у насъ отъ вънъ а тукъ да се произвежда съ всичкитъ благотворни послѣствия за страната отъ това. Ако памукътъ се преработва вътрѣ въ България, тази индустрия ще стане национална индустрия. Ако производството на памука се развива съ сѣщия темпъ, съ който се е развивало въ послѣднитъ нѣколко години, както показватъ свѣденията, благодарение на мѣрцитъ, предприети отъ Министерството на земледѣлнето, търсенето на това произведение на селото ще докара и създаването на една земледѣлска памучна култура. Когато презъ 1925 г. производството на памука е било само 448 тона, презъ 1926 г. то се е увеличило на 501, презъ 1927 г. — на 750, а презъ 1928 г. — на 942 тона. И ако създаваме въ България такива привилегии на изключително производство, както е случаятъ съ исканата концесия, ние сме убедени, че съ това ще се увеличи търсенето на артикулитъ на мѣстното земледѣлско производство — понеже и климатическитъ, и други условия сѣ налице — и ще можемъ да превърнемъ памучната индустрия въ една напълно национална индустрия. Азъ съмъ съгласенъ — и туй мнение го изказахъ и по-миналата година, когато разглеждахме закона за насърчение на мѣстната индустрия — че раг excellence национални индустрии сѣ ония, които консумиратъ главно произведенята на нашето село. Ето голѣмата целъ, която ние преследваме съ даването на тази концесия. Иначе, ако голѣма частъ отъ суровитъ материали, или полусуровитъ, полуобработенитъ материали, необходими за известни индустрии, не се произвеждатъ въ страната, а се внасятъ отъ вънъ, тогава тия индустрии сѣ едностранчиви, тѣ не създаватъ онзи голѣмъ поминѣкъ, ония благодатни резултати, които биха имали за селското стопанство ония индустрии, които черпятъ своитъ първични материали отъ нашето село.

Концесиятъ, г-да, въ страни като България, за дълго време ще бъдатъ срѣдство за развиване на нашитъ богатства и на нашето стопанство. За създаването на една памучна индустрия се искатъ много капитали, срѣщатъ се голѣми трудности, трѣбва голѣма опитност, голѣми срѣж-

ности и т. н. Естествено е, че когато българските капитални ги няма, ние сме принудени често пъти да даваме концесии на чуждестранни капитали. Сжщата тази Камара, въз основа на закона за настръчение на мѣстната индустрия, не даде ли голѣми концесии прѣз, съ районъ отъ нѣколко окръжи, и то най-добритѣ, за създаването на една отъ най-мѣстниѣ индустрии въ България, именно филатурната индустрия? Ако има една мѣчна индустрия, индустрия, съпроводена съ голѣми трудности, изискваща голѣма опитност, грамадни капитали, много инициативи и познания, това е именно филатурната индустрия. И затова ние, когато прокарахме закона за настръчение на мѣстната индустрия, заличихме много отъ догогава съществуващитѣ индустрии, като ги смѣтахме за достатъчно установени и, вмѣсто тѣхъ, набелязахме нѣколко голѣми индустрии, отъ които имаме абсолютна нужда и които безъ привилегии, безъ монополъ не могатъ да се създадатъ. На първо мѣсто бѣше именно филатурната индустрия — било копринената, било памучната. Ето защо мнението на уважаемия г. Януловъ, който онзи день излѣзе не толкова да каже нѣколко думи по този законопроектъ, колкото да ме наругае, не бѣше основателно. Изглежда, той не знае, че ние сме запазили концесии на права за нѣколко нови предприятия — въ които влиза филатурната индустрия, стъкларската индустрия, фригорифичното производство и т. н. — които иматъ непосредствена връзка съ произведенията на селското стопанство.

Не само тия сѣ мотивитѣ, г-да, които сѣ ме накарали да дамъ тази концесия. Има и други мотиви. Вземете нашия износъ и вносъ и вие ще видите, че едно отъ голѣмитѣ пера по нашия вносъ съставлява вносътъ на преждитѣ, които не сѣ необходими само за фабриктѣ, които тъкатъ, но сѣ необходими, преди всичко, за домашната индустрия. Срѣдно около 1 милиардъ лева ние изнасяме навънъ, въ Италия и Англия, срещу внасянето на прежди. И ако ние съ създаването тукъ, у насъ, на фабрики, подобни на „Текстиль“, постигнемъ, щото тия прежди да се произвеждатъ у насъ, безъ съмнение, това ще даде своя отпечатъкъ и върху нашия търговски балансъ, въ смисълъ, че ние няма да изнасяме такива грамадни количества пари въ странство, а напротивъ, ще предизвикаме засилването на производството на памукъ отъ селото. Азъ съмъ ималъ случаи тукъ да ви чета данни за уголѣмяване производството на памука. Сега мога да ви съобща, че само фабриката „Принцъ Борисъ“ е успѣла да намали вноса си на памукъ съ нѣколко стотици милиона лева поради това, че тя е успѣла напоследъкъ да произведе отъ нашенски памукъ 1.300.000 до 1 милионъ и половина килограма прежда, предимно за консомацията на селското население — разбира се, отъ по-губритѣ, не отъ финнитѣ прежди.

Ето, г-да, мотивитѣ, поради които азъ се съгласихъ да внеса този законопроектъ. Даваме известенъ районъ на това предприятие, но това е необходимо, защото ние, г. Пждаревъ, не искаме да се самоубиватъ индустриитѣ. Една индустрия, като тая на дружество „Текстиль“, която споредъ сведенията, които има Министерството на търговията, е вложила огроменъ капиталъ въ своето предприятие, трѣбва да се подпомогне. Цифритѣ ще покажатъ дали това предприятие заслужава едно по-широко облагодетелствуване въ смисълъ да му се даде по-голѣмъ районъ. Отъ сведенията, които имаме отъ анкетитѣ на инспекторитѣ по индустрията, онова, което „Текстиль“ е вложилъ като капиталъ въ машини и постройки, възлиза на сума 111.000.000 л., отъ които 1.800.000 л. въ мѣсто, 30.000.000 л. въ постройки — фабрики и жилища — и 80.000.000 л. въ тъкаческото и филатурно отдѣление, което е съ 400 стана и съ 8.000 вретена. Откакъ това предприятие депозира своето искане за концесия, то е набавило за филатурното отдѣление, състоящо се порано отъ нѣколко стотинъ вретена, единъ инвентаръ отъ машини за още осемъ милиона лева. Следователно, капиталътъ на това дружество въ постройки, мѣста и машини, възлиза на повече отъ 111 милиона лева. Питамъ ви азъ, г. г. народни представители: кое друго индустриално предприятие въ България въ продължение на десетки години, при труднитѣ условия, при които се развива нашата индустрия, е вложило една такава колосална сума? И това е едно чисто българско дружество, въ което няма никакъв чуждъ капиталъ. Ние трѣбва да се радваме, че благодарение предприемчивостта и енергията на този добъръ българинъ, Асенъ Николовъ, е създадено едно такава предприятие и нашъ повелителенъ дългъ е да го закрепимъ на всѣка цена, а не да позволимъ да се създаватъ нови подобни предприятия, които да го издѣлятъ или да опропатятъ и себе си, но и на него да направятъ пакостъ.

За да имате представа за обекта на това дружество, за онова, което е първа необходимостъ на нашитѣ села —

бархети и платна — азъ ще ви кажа, че по една оценка, която имаме, това предприятие произвежда годишно за 148 милиона лева всевъзможни бархети, сатени и други платна, така нужни за нашето население. На тая тема се говори отъ г. Пждаревъ, който обича по всички въпроси да взема думата и авторитетно да критикува. Това, разбира се, му прави честъ. Но по-хубаво би било, ако г. Пждаревъ съпоставяше фактитѣ и периода, презъ който сѣ създадени известни индустрии, а не само да излиза съ общи фрази да атакува, да уязвява единъ министъръ и така точатанджийски да каже: „Кѣде е Министерството на търговията, та се създадохъ толкова мелници и толкова маслобойни, които взаимно се унищожиха и сега по стърчащитѣ тѣхни кумини живѣятъ кукумявки и бухали?“ Това е съвършено вѣрно, но то е известно, то не е нѣщо ново. Това надпреварване въ строежъ на парни мелници, при наличността на водна сила, бѣше презъ периода 1919—1923 г., когато имаше такива лудости: идватъ при менъ политически приятели да имъ приготвятъ книжата да искатъ да имъ се позволи да построятъ парна мелница на Огоста. Азъ имъ казахъ: че вие имате ли умъ, когато на 5 км. има 5 водни мелници, да правите дизелмоторна мелница и да унищожите и себе си, и другитѣ? Но това бѣше въ периода 1919—1923 г., г. Пждаревъ.

Това лудо надпреварване да се строятъ мелници, това лудо надпреварване да се строятъ маслобойни инсталации — каквито искания, откакто азъ постѣпихъ въ това министерство, за даване привилегии по закона за настръчение на мѣстната индустрия на маслобойни и мелници, постѣпватъ вече малко — бѣше въ този периодъ, г. Пждаревъ, и няма защо вие да обвинявате министъра, който е заварилъ едно положение. Казахте, че, за да запазя своя постъ, не съмъ билъ устоялъ въ комисията на едно мое искане. Азъ искахъ да се узакони това, но г. проф. Данаиловъ каза: „Нѣма нужда, защото вие сте ръководител на стопанската политика на Министерството на търговията, промишлеността и труда и сте суверени да откажете“. И азъ съмъ ималъ много случаи да отказвамъ даване привилегии на известни индустрии. Даже ще ви цитирамъ единъ не обикновенъ случай, когато не позволихъ на държавата да създаде фабрика за вагони, защото има две такива — въ София и въ Дръново. Тѣй като българската държава е единственъ консоматоръ на вагони и, отъ друга страна, капатитетътъ на тия две фабрики е предостатъченъ да задоволи нуждитѣ на българскитѣ държавни желѣзници, казахъ, че не мога да позволя създаването на една нова индустрия за вагони, макаръ че държавата влизаше като участникъ въ Параходното дружество. Правилъ съмъ това при нѣкои случаи, но какво съмъ виновентъ, че нѣкои сѣ още увлѣчени да строятъ мелници и маслобойни инсталации, безъ да се обърнатъ къмъ Министерството за облаги и безъ да знаятъ кѣде трѣбва да ги построятъ? Ако има такива случаи, това не е наша вина. Има едно самоняждане между мелничаритѣ, между притежателитѣ на маслобойнитѣ, и затуй сѣ останали само тия, които сѣ перфекционизирани; каквито сѣ фабриката въ гр. Варна, фабриката въ Свишовъ и фабриката при Кюстендилъ на Савовъ и Пиперевски, които иматъ предимство, защото усвършенствуваха фабриката на маслото, като чрезъ перфекционизирани начинъ намалиха до минимумъ киселинитѣ въ този народенъ артикулъ — маслото. Това сѣ факти, г-да. Нѣма нужда отъ изриченъ текстъ. Уважаемиятъ г. проф. Данаиловъ е тукъ и той може да потвърди това. Касае се, дали да се вмѣкне въ закона за настръчение на мѣстната индустрия изриченъ текстъ, че министърътъ на търговията има право да не позволява създаването на нови индустрии, когато има преизобилие.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): И сегѣ поддържамъ това.

Министъръ Ц. Бобошевски: Вие казахте, че не може Административниятъ съдъ да се мѣси въ прерогативитѣ на министерството.

Р. Василевъ (д. ср): Той и сега поддържа, че трѣбва да има изриченъ текстъ.

Министъръ Ц. Бобошевски: Стана въпросъ тогава и се каза, че може и безъ такъвъ текстъ. Можете да проверите следния фактъ: азъ отказвахъ да удовлетвори искането на едно дружество въ Варна за създаване на фабрика за строежъ и поправка на вагони. Тѣй ли бѣше, г. Ради Василевъ?

Р. Василевъ (д. ср): Да.

Министър Ц. Бобошевски: Азъ отказахъ, безъ да има текстъ въ стария законъ, защото смѣтахъ, че това е отъ полза. Но когато е консомирано едно зло, когато сѫ хвърлени стотици милиони въ постройки на маслوبيни и мелници, какво мога да направя?

Заговорихме за кризата. Г-да! Ще ми позволите да кажа нѣколко думи и по този въпросъ. Азъ имахъ честта да говоря обстойно предъ Търговския съюзъ и не отрекохъ, че има стагнация, че алъшъ-веришътъ не върви, че стокитъ на търговцитъ и произведенията на нашитъ промишлености стоятъ непродадени. Но това е временно състояние, което се дължи изключително на туй — както казахте всички — че нашитъ земледѣлци сѫ въ едно затруднено положение. Но има и други причини, г-да. Защо не упрѣквате и банкитъ, които иматъ сѫщо дълъ отъ отговорностъ, тъй като сѫ давали нашироко кредити? Отговоренъ е, наистина, онзи, който ги е искалъ и който въ едно увлѣчение, както се казва въ политическата икономия, да търси голѣми печалби, си създава голѣми миражи, голѣми перспективи и не взема подъ внимание, че може да дойдатъ непредвидени обстоятелства и всички негови планове да рухнатъ, като картонни кули, за да вика сетне: „Спасявай ме, държаво!“ Ако нѣмаше това увлѣчение, ако търговецътъ се ограничаваше да получава стоки съ огледъ на действителната способностъ на нашия консоматоръ, нѣмаше да дойдемъ до това положение. Това се казва увлѣчение къмъ спекулации и голѣми печалби.

Увеличението на кредититъ, следователно, сѫщо така е една отъ причинитъ. За това сѫ криви и тѣзи, които сѫ искали, и тѣзи, които сѫ отпускали кредити. Азъ мога да нося солидарно отговорностъ и нося напълно, защото участвувамъ въ това управление. Но да се отправятъ упрѣци къмъ министра на търговията за това, че имало ограничаване на кредититъ, е неумѣстно. То се дължи на туй, че Народната банка е поискала да събере сумитъ по реесконтитанитъ полици отъ частнитъ банки, които, предъ видъ на това, че не могатъ да събератъ своитъ вземания отъ длъжницитъ си, за да бждатъ начисто, сѫ ги притискали. Като резултатъ на станалитъ фалити има една морална депресия, една паника, и всички искатъ да бждатъ въ ликвидно положение по отношение на своитъ кредити, за да не изпаднатъ въ положението на Софийска банка.

Азъ нося солидарна отговорностъ, защото участвувамъ въ този кабинетъ, но не къмъ мене трѣбва да се отправятъ тия упрѣци, г. Пждаревъ! Вие, който претендирате да имате всестранна компетентностъ — говорите по всичко — не можете да направите разлика между онова, което се казва стопанска криза, и онова, което се казва кредитна криза. Вие можете да ме питате: какво направихте, г. министре, за да създадете условия за развитие на нашата индустрия, на нашето производство, на нашето занаятчиство, какво направихте за нашитъ професионални училища и т. н.? Азъ мога да ви цитирамъ цѣла серия отъ закони, които съмъ създавалъ — това е моята работа. Но за работи, които не зависятъ отъ мене, азъ не мога да нося отговорностъ, не можете да ми приписвате вина за тѣхъ. Тамъ е Вашата грѣшка. Вие, който претендирате да сте голѣмъ парламентаристъ и който, като така, трѣбва да знаете шире и производствена криза, що е затѣгане на индустрия и производство, ще запитате мене за тѣхъ. Но когато ме питате защо частнитъ банки въ провинцията притискатъ своитъ длъжници отъ градове и села, не сте правъ. Нѣма защо да отправяте къмъ мене този въпросъ. Азъ мисля, че по този въпросъ сме се напълно разбрали и сме начисто — защото азъ никога не обичамъ да оставамъ длъженъ на когото и да било.

Г. г. народни представители! Тѣзи сѫ съображенията, по които ние искаме да насърдимъ това предприятие.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. министре! Вие въ кабинета ли сте и носите ли отговорностъ за дѣлата на кабинета?

Министър Ц. Бобошевски: Да.

Н. Пждаревъ (д. с): Е добре, Вие ще понасяте всички упрѣци, които може да се отправятъ къмъ който и да е министъръ.

Министър Ц. Бобошевски: Да. И г. министъръ-председателътъ предъ търговцитъ каза: колко мѣроприятия сѫ направени, за да се облекчи тази криза, която е временна депресия, и нормалнитъ функции на нашия стопански животъ въ много скоро време ще влѣзатъ въ своитъ релси, както е било. Защото, г-да, едно повдигане цената на нашитъ кукурузи отъ единъ пѣтъ ще облекчи пазара, и тогава банкитъ нѣма да бждатъ въ тази паника, по-лесно

ще събиратъ своитъ вземания отъ селянитъ и занаятчинитъ и, следователно, нѣма да бждатъ така взискателни; въ края на годината, когато си правятъ баланситъ, Народната банка и частнитъ банки ще бждатъ по-ларжѣ. Тукъ се четеха цифри, отъ които се видѣ, че Народната банка по отношение на реесконтитането е дошла до една цифра, която никога досега не е достигана — 1 милиардъ и 700—800 милиона лева срещу реесконтитани полици. Вжзелътъ на всичко това е, че частнитъ банки не могатъ да събиратъ вземанията си отъ селянитъ и занаятчинитъ; и понеже Народната банка иска събирането на вземанията си по реесконтитани полици, затова и тѣ сѫ взискателни.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не забравяйте, че крепителъ на кредита е Народната банка.

Министър Ц. Бобошевски: Сѫщо трѣбва да се създаде и законъ за варантния кредитъ, за да може да се облекчатъ тѣзи, които иматъ стоки, но не могатъ да ги продадатъ. Какво можемъ да направимъ повече отъ това? Вие знаете много добре, че тия кризи се явяватъ периодически въ всички страни, но тѣ не сѫ нѣщо непоправимо, тѣ минаватъ-заминаватъ; стопанството боледува известно време, измѣнятъ ли се условията, и то започва наново нормално да функционира. Не бива да вдигаме толкова шумъ, че положението било безнадеждно, че ние сме въ криза, защото това се отразява преди всичко на нашия външенъ кредитъ, който ние трѣбва да тачимъ, понеже нашата страна за дълги години още ще има нужда отъ чуждестраненъ капиталъ. Ние сме въ формацията на нашето индустриално производство, на нашата промишленостъ, и затова се нуждаемъ отъ голѣми чужди капитали. Капиталътъ, обаче, самъ по себе си не създава богатства. Искането на много кредити е една лудостъ, която докарва тѣкмо обратни резултати. Капиталъ, кредитъ е нуженъ и на търговеца, и на занаятчията, и на индустриалеца дотолкова, доколкото може да му помогне. Вземемъ ли той голѣми размѣри, и надѣваме ли се на една бждеща голѣма печалба, а лихвитъ да се натрупватъ все повече и повече, то е загубена работа. И тамъ отговорността се дължи само на това увлѣчение и на онѣзи, които сѫ способствували, за да се развива то. Трѣбваше и банкитъ малко да възпирайтъ вносителитъ, било търговци, било индустриалци, да не се увличатъ предъ перспективитъ на едни голѣми печалби.

Това е, което мога да кажа, съвсемъ обективно — което не можете да отречете, че е така, г-да — за същността на нашата вътрешна криза.

Този законопроектъ е едно изпълнение на нашата обикновена работа въ министерството. Азъ, ако искате, г. Пждаревъ, ще Ви кажа, че съмъ направилъ единъ цикълъ отъ закони съ съдействието на това просвѣтено народно представителство. Имаме да прокараме още единъ законъ отъ тая областъ — за насърчение на занаятчиството. Азъ се вслушахъ въ критикитъ, които се правѣха, когато се прокарваше законътъ за насърчение на мѣстната индустрия, и ги намѣрихъ за справедливи; нѣмаме основание ние да правимъ разлика между едрото и дребното производство, а трѣбва да ги приравнимъ по отношение на облагитъ. Какъ на едрото производство ще даваме известни привилегии, а на занаятчиството да не ги даваме?

Въ изпълнение на тая декларация, която дадохъ още тогава, депозиралъ съмъ единъ законопроектъ въ Министерския съветъ и чакамъ връщането на нашитъ другари, защото не може въ този моментъ да се прегледа и изучи единъ такъвъ законопроектъ, съ който даваме една съществена помощ на нашето 100-хилядно занаятчиство, каго го приравняваме по отношение на облагитъ съ крупната индустрия. Защото, ако въ 1909 г. е имало мотиви да не се дава това равенство — защото тогава се смѣташе, че занаятчиството може да издържа конкуренцията на едрата индустрия — сега, следъ 20 години, когато тя е закрепнала, ние виждаме, че тя конкурира занаятчиството; и затова и на занаятчиството трѣбва да дадемъ привилегии, за да го затвърдимъ. Питайте по единъ другъ поводъ: къде е министърътъ на търговията, промишлеността и труда да създаде единъ такъвъ законъ? Ето ви този законъ.

Азъ не шумя, г. г. народни представители! Азъ никога не съмъ правилъ шумъ по моята работа. 6 години съмъ министъръ — не сте чели по вестницитъ и другаде да правя гюрюгии и да се хваля, че това и това направихъ. Каквото съмъ могълъ да направя, всѣкога съмъ го оставялъ на ваше усмотрение и вие сте го одобрявали. Азъ мисля, че не въ многото закони се състои творческата работа на едно министерство. Следъ като прокарахъ основнитъ закони, които създаватъ условия и премахватъ прѣчкитъ за развитието на производството, мога да внасямъ,

въз основа на тези закони, законопроекти, като днешния, които сж въ сщщност обикновената работа на управлението на министерството. Такива сме направили много досега въ изпълнение на тези закони. Защото, ако законът за настръдчение на мѣстната индустрия нѣма едно фактическо приложение, ако не даваме концесии, безъ разлика на произходъ на капиталътъ, ако не вършимъ ежедневно една административна работа — това не е управление. Вие какво искате тукъ: всѣки день ли да внасяме закони? Азъ внесохъ законъ за настръдчение на мѣстната индустрия; внесохъ законъ, създаденъ отъ моя предшественикъ, за настръдчение на занаятчийството; внесохъ законъ за мината „Перникъ“; внесохъ законъ за професионалното образование и т. н. Сега ние, въз основа на тези общи закони, идемъ да развиемъ една стопанска дейность, за която само похваля чухме отъ г. Пядаревъ.

По поводъ на този законопроектъ какво ни се казва? Уважаемиятъ г. професоръ Илия Януловъ повтори и тукъ всичко, което той говори при всички случаи. Той почна съ единъ лични обиди къмъ менъ, безъ да съмъ го предизвикалъ. Азъ му отговорихъ. Защото какъ можешъ да характеризирашъ единъ човѣкъ, който говори по всичко, освенъ, че е всезнаещъ? Той почна съ своитѣ критики за концеситѣ и свърши съ стопанския съветъ, за който най-малко 40 пъти ни е говорилъ тукъ. Съ всичко се занимава той!

И. Януловъ (с. д): Вие ме обидихте.

Министъръ Ц. Бобошевски: Азъ не съмъ Ви обидилъ. Азъ Ви казахъ: Вие се занимавате и съ социология, Вие се занимавате и съ икономически въпроси, и съ звездобройство, и съ какво ли не още! И съ сеизмографитѣ...

Д. Даскаловъ (з. в): Сега пакъ го обиждате.

Министъръ Ц. Бобошевски: ... и съ математика — всичко искате да знаете. И азъ Ви отговорихъ, че Вие сте или единъ докторъ Фаустъ, или Айнщайнъ, който отъ всичко разбира. Позволете ми да се усъмня, защото единъ човѣкъ, който може да говори по толкова много материи, като започнете отъ звездобройството и свършите съ икономическата наука, той ще да прилича на Хаджи Гребенаровата книга за „избититѣ консули въ Солунъ и какъ се прави цариградски рахатъ локумъ“. Вие отправихте къмъ единъ министъръ такива епитети, които въ никой парламентъ не се допускатъ. Вие нѣмахте куража да изнесете данни. И азъ трѣбваше да протестирамъ, когато казахте, че това министерство не е направило абсолютно нищо въ тая фабрика „Текстил“, за която всички господа говориха добре, но въ България остана единъ невѣрни Тома по отношение на нея — това е г. Илия Януловъ. Хайде, да кажемъ, рапортътъ на началника на отделение за труда не е билъ върненъ. Но къмъ него има единъ обстоятелственъ рапортъ на варненския окръженъ лѣкаръ. Искате ли да Ви дамъ отъ него сведения за състоянието на тая фабрика, за това, което Министерството ми е дало и което се подкрепва отъ варненския окръженъ лѣкаръ? Презъ единъ тригодишенъ периодъ само отъ единъ окръгъ, Русенския, тамъ сж минали 1.423 момичета. Отъ тия 1.423 момичета, минали презъ този 3-годишенъ периодъ, е имало заболявания отъ туберкулоза и други болести всичко на всичко 72 случая. Това прави единъ нищоженъ процентъ спрямо онова, което виждаме въ странство, дето индустриалниятъ капиталъ е достигналъ до кулминационната точка на своето развитие, както казвате вие, социалистичнѣ, и може да строи луксозни заведения за своитѣ работници и пр. Нѣма да повѣрвате, г-да, но това сж статистически данни отъ хора, които боравятъ въ тая областъ. Споредъ тия данни, процентътъ на заболяванията у насъ е отъ две до три, а тамъ достига 20—25 процента доказаната клиническа туберкулоза. Нѣма защо да ви цитирамъ Швейцария, Прусия, въ които страни се забелязва единъ колосаленъ процентъ отъ заболявания, просто невѣроятенъ — 61%! Но азъ ви моля да прегледате това изложение, за което ме упрѣквате и което е направено по мое искане. Хората отъ фабрика „Текстил“ поискаха да имъ позволя на собствени разноси да напечататъ рапорта на началника, който прави тамъ една обстойна ревизия, и азъ разрешихъ. Вие можете да направите едно съпоставяне между процента на заболяванията у насъ и въ Франция и да видите колко е по-голямъ тамъ. И въпреки това ние сме дали нареждане да става едно щателно преглеждане, слабосилнитѣ да бждатъ подъ единъ голѣмъ контролъ, да се изолиратъ а да се изпращатъ веднага на лѣчение. Сведенията за тия 1.423 момичета въ продължение на 3-годишенъ периодъ, отъ които сж заболѣли 72, сж дадени отъ лѣкаръ, който държи книги; той не може да лъже. Този лѣкаръ — д-ръ Клисурски —

е съ стара практика. Той заедно съ фелдшеритѣ работи постоянно тамъ. Той не може да изопачава фактитѣ. Тѣ казватъ, че има само 72 случая на заболяване.

Г. Януловъ пита какво сме направили ние въобще за работничеството въ индустрията. Ще Ви отговоря, г. Януловъ. Прилага се законътъ за обществениѣ осигуровки. Въз основа на него се създаватъ болници, диспансери, лѣтовища и т. н. Това показва, че въз основа на единъ законъ, който покровителствува труда въ България, ние вършимъ нашето дѣло.

Нѣколко данни само за лѣтовищата. Презъ 1926 г. изпратени сж на лѣтуване 128 души слабосилни и предразположени къмъ заболяване; презъ 1927 г. — 2.253; презъ 1928 г. — 2.807. Това сж все наши индустриални работници, отишли да се лѣкуватъ.

Споменава се, че изобщо нѣма добри фабрични заведения. Азъ мога да призная, че по отношение на занаятчийството, по отношение на нѣкои фабрики, както казвате Вие въ Вашитѣ книги по социалнитѣ въпроси, г. професоре, има много работи още да се желаятъ. Но по отношение на нѣкои голѣми индустрии, които съставляватъ 30% отъ цѣлата наша индустрия, напр., тютюневитѣ складове, където е ангажиранъ 30% отъ цѣлия работнически персоналъ отъ около 100 000 души въ нашата страна, ще кажа, че тѣ сж отлични заведения въ всѣко отношение. Сжщото е и съ другитѣ фабрични заведения. Но азъ Ви моля да ми кажете Вие, който познавате този въпросъ, можемъ ли да искаме ние отъ една индустрия, която крепимъ съ цената на голѣми жертви, която не е набавила преди всичко своя инвентаръ, можемъ ли да искаме да я задължаваме въ този периодъ на формация да прави такива сжщни жертви, за да има всичко онова, което е необходимо?

Азъ Ви цитирахъ страни като Прусия и Швейцария, които въ това отношение сж догонили едно съвършенство и където при все това процентътъ на заболяванията е колосаленъ въ сравнение съ България. Ние не можемъ да искаме отъ занаятчийството и отъ нашата индустрия да бжде съвършена. Обаче по отношение на тютюневитѣ складове, на тютюневитѣ фабрики, на текстилнитѣ фабрики — съ изключение на една фабрика, мисля, въ Габрово — на захарнитѣ фабрики — а всички тия заведения поглъщатъ повече отъ 70% отъ нашия индустриаленъ работнически елементъ, тѣ съставляватъ $\frac{3}{4}$ отъ нашата индустрия — трѣбва да признаемъ, г-да, че това сж модерни заведения въ всѣко отношение. За занаятчийството азъ казахъ и преди две години тукъ, че ние не можемъ да искаме и тамъ да бжде всичко модерно. Защото занаятчийството е въ едно окайно състояние.

Така че да се говори, че трудовото законодателство е една писана книга, това не отговаря на истината. Вие виждате откриването на диспансери, създаването на специални работнически болници, където работническитѣ лѣкари да лѣкуватъ съ по-голъма любовъ болнитѣ. Ами че това е все пакъ една дейность, г-да, въз основа на закона за обществениѣ осигуровки, който се прилага. Не бива да се казва, че нищо не е направено. Азъ ще ви прочета само нѣколко цифри, за да видите какво изживяваме ние за здравето на работничеството. За работничитѣ, които се изпратиха на курортъ презъ лѣтото 1927 г., сж похарчени 7.500.000 л.; това е за около 2.000 работници. Презъ 1928 г. сж похарчени 8.700.000 л., почти 9.000.000 л. По отношение лѣкуването на работничитѣ ние сме отишли до единъ предѣл, които ни каратъ да си поставимъ въпроса, дали да напуснемъ окончателно принципа на свободния изборъ на лѣкаръ, или да възприемемъ нѣкое срѣдно положение, или пъкъ да възприемемъ фондови, казионни лѣкари. Защото могатъ да се правятъ злоупотрѣбления. Но като се направи едно намаление, едно шкото на тия злоупотрѣбления, все пакъ сумитѣ, които изразходваме за здравето на работничеството, вървятъ така: отъ 14.000.000 л. презъ 1926 г., на 26.000.000 л. презъ 1927 г., на 48.000.000 л. презъ 1928 г. и на около 60.000.000 л. за тази година. Това показва, че има грижи за здравето на нашия работнически. Никога не съмъ претендиралъ тукъ, г. професоре, че всичко е направено. Азъ имамъ достатъчно съзнание да призная, че много работи въ тая областъ не сж още направени. Азъ никога не съмъ си правилъ реклама съ това. Но не бива така да се държите по отношение на единъ министъръ, да го ругаете, да го псувате, когато той е изпълнилъ своето задължение, доколкото сж му позволявали силитѣ. Азъ не Ви предизвикахъ онзи день; азъ бѣхъ принуденъ да реагирамъ на тия Ваши оскорбления. Вие не можете да се обръщате така къмъ единъ министъръ, а трѣбва да имате уважение къмъ поста, който той заема, какъвто и да бжде самиятъ министъръ. Азъ никога не съмъ искалъ да дѣля мегданъ съ Вашата умна компетентность

по социалните и другите въпроси, но съм се водил от здравия разум и съм се вслушвал в онова, което е дух на новото време, за да вървим с това ново време, ако искаме да бъдем една здрава демократична сила. Не бива то да ни изпреварва, а трябва да вървим с него. И въ изпълнение на това мое разбиране, аз още през първите години на моето министерствуване създадох нещо, което може би не е свършено, но което е резултат на мои усилия, на моя работа и на усилия и работа на хора, които са обичали това дело, на бивши министри, като покойният Жечо Бакалов, Геннадиев и др. Аз съм признавал това, защото у мен има по-голяма обективност, отколкото у Вася, който с качването си на трибуната почнахте: „Тоя министър абсолютно нищо не е направил“. Аз не искам похвали, а само едно оценяване доколко дейността на един министър, който в тия тежки времена е имал трудната задача да управлява едно главоболно и с големи отговорности министерство, г-да. Аз съм имал минит, аз съм имал индустрия, търговия, професионално образование и пр., имал съм и маса други работи, с които съм се справил, и благодарение на вашата колаборация, на вашето сътрудничество, ние сме направили нещо, и не може току-така да се каже, че нищо не е направено в това отношение.

Аз свършвам, г-да. Тази концесия е само за доброто на България. Когато аз ви казах, че това дружество е вложило 114 000 000 л. капитал, проверено от нашите инспектори, това не ви ли направи впечатление бе, г-да? Кое друго индустриално предприятие у нас е вложило такава колосална сума от 114 000 000 л.? Аз не зная друго предприятие у нас да е вложило такъв голям капитал. И когато ние ще му завидим и ще искаме да го окастрим, за да създадем други предприятия, които няма да прокопсат, защото това предприятие е по-жизнеспособно, понеже е амортизирано част от самите капитали, аз ще оплаквам тези други предприятия, които ще искат паралелно с „Принц Борис“ и с „Текстил“ да създават нова индустрия. И аз съм убеден, че ако едно от тия две предприятия успее, то вносът на прежда у нас ще бъде сведен не до 1 милиард, а до една незначителна цифра.

Това са големите задачи, които този наглед скромен законопроект преследва, а именно да даде възможност на един български капитал, който доказва, че е жизнеспособен, да изплати един внос в нашата страна, който съставлява една голяма част, може да се каже $\frac{1}{6}$ част от цѣлия наш внос, а именно памучните произведения.

Оставям на вас да прецените, г-да, туй дело, вие да го обждите, защото вие сте суверенит по закона, пред вид големите интереси, които са вложени в това предприятие. (Ръкоплескания от сговористите)

И. Хрелопанов (д. сг): Един въпрос, г. министре: индустриалните заведения, които влизат в концесияния периметър и които са заварени от този закон, запазват ли правата си и могат ли да разширяват своите обекти?

Министър Ц. Бобошевски: Да, могат. По закона те запазват правата си.

Председателът: Които приемат на първо четене законопроекта за признаване права на индустриална концесия за производство на памучни прежди на акционерното дружество „Текстил“, гр. Варна, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

От сговористите: Да се даде спешност на законопроекта.

Председателът: Които приемат да се даде спешност на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за признаване права на индустриална концесия за производство на памучни прежди на акционерното дружество „Текстил“, гр. Варна“.

Председателът: Които приемат заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

*) За текста на законопроекта, приет на първо четене, вж. прил. Т. I, № 24.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателът: Които приемат чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете чл. 2 — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателът: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете чл. 3 — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателът: Които приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете чл. 4 — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателът: Които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете чл. 5 — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателът: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Чете чл. 6 — вж. прил. Т. I, № 24)

Председателът: Които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Понеже г. министърът на правосъдието отсъства, отлагат се точки трета, четвърта и пета; отлагат се и точки шеста и седма, тоже поради отсъствието на г. министра на външните работи и г. министра на просвещението.

Пристъпваме към точка осма от дневния ред — първо четене законопроекта за отлагане изпълнението на предприятията, сключени през стопанската 1928/1929 г. за продажбата на дървесна маса от обществени гори.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретар С. Рясков (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 25)

Председателът: Които приемат на първо четене законопроекта за отлагане изпълнението на предприятията, сключени през стопанската 1928/1929 г. за продажбата на дървесна маса от обществени гори, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Министър Д. Христов: Предлагам да се даде спешност на законопроекта.

Нѣкои от сговористите: Да отиде в комисията.

Министър Д. Христов: Ще се прочетат предприятията още сега.

Р. Василев (д. сг): Да отиде законопроектът в комисията, утре да видим кои са предприятията и тогава да ги приемем.

Председателът: Има думата г. министърът на земледелието и държавните имоти.

Министър Д. Христов: Г. г. народни представители! Касае се за три държавни и три общински гори. Вследствие на извънредни събития, на развалени пътища от поройни дждове и други стихийни причини, въпросните предприятия не са могли да изнесат материалите си, железниците са били задръстени, вагони не са им били дадени, поради което се трябва да им се продължи срокът с пет месеца, като си плащат съответните лихви. Въпросът е разглеждан и в Министерския съвет.

Понеже трябва да се бърза, защото настъпват фатални срокове, аз моля Народното събрание да се съгласи да мине законопроектът сега и на второ четене.

Р. Василев (д. сг): Да отиде в комисията и утре ще се занимаем.

Министър Д. Христовъ: Нѣма абсолютно нищо какво да се измѣнява. Ако имате да направите нѣкакво предложение, направете го при третото четене, г. Ради Василевъ.

Председателъ: Които приематъ да се даде спешностъ на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ С. Рясковъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за отлагане изпълнението на предприятията, сключени презъ стопанската 1928—1929 г. за продажбата на дървесна маса отъ обществени гори“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Рясковъ (д. сг): (Чете чл. 1 — вж. прил. Т. I, № 25)

Председателъ: Които приематъ чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Рясковъ (д. сг): (Чете чл. 2 — вж. прил. Т. I, № 25)

Председателъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Рясковъ (д. сг): (Чете чл. 3 — вж. прил. Т. I, № 25)

Председателъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Рясковъ (д. сг): (Чете чл. 4 — вж. прил. Т. I, № 25)

Председателъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Понеже отсъствуватъ нѣкои отъ г. г. министрите, не можемъ да разгледаме други точки отъ дневния редъ.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 25.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за утрешното заседание. Председателството предлага следния дневенъ редъ:

Трето четене законопроектите:

1. За признаване права на индустриална концесия за производство на памучни прежди на акционерното дружество „Текстиль“, въ Варна;

2. За отлагане изпълнението на предприятията, сключени презъ стопанската 1928/1929 г. за продажбата на дървесна маса отъ обществени гори;

3. За гражданското сѣдопроизводство;

4. Докладъ на комисията по Министерството на правосѣдието по въпроса за личното задържане на народния представител Аврамъ Стояновъ;

5. Второ четене законопроекта за измѣнение закона за т. з. с.

Първо четене законопроектите:

6. За измѣнение и допълнение на закона за морската търговия;

7. За допълнение закона за работата на затворниците;

8. Одобряване предложението за одобрение на консулския договоръ между България и Германия, подписанъ въ София на 4 юний 1929 г.;

Първо четене законопроектите:

9. За „Посмъртенъ фондъ“ на служителите по ведомството на Министерството на народното просвѣщение;

10. За отпущане еднократна държавна помощ на чинветъ на Столичната пожарна команда;

11. Одобряване предложението за отпущане помощ-даръ на писателя Димитъръ Ивановъ — Елия-Пелинъ;

12. Второ четене законопроекта за освобождаване гаранциите на отчетниците, служили при Борисовградското мирово сѣдилище и при Трънския окръженъ сѣдъ — на Бръзничкия сѣдебенъ изпълнителенъ участъкъ, зданията на които сѣ били опожарени и пр.;

13. Докладъ на прошектарната комисия;

14. Второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за гербовия налогъ;

Първо четене законопроектите:

15. За възлагане на Българската земеделска банка да достави за сѣтка на държавата земеделски оръдия и машини на стойностъ около 100.000.000 л. (Продължение разискванията);

16. За допълнение на закона за адвокатите отъ 8 юлий 1925 г. съ новъ дѣлъ III.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 25 м.)

Председателъ: **А. П. ЦАНКОВЪ**

Подпредседателъ: **В. ДИМЧЕВЪ**

Секретаръ: **СТ. РЯСКОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народните представители: Борисъ Толевъ, Радко Начевъ, Христо Рашковъ, д-ръ Константинъ Станишевъ, Петъръ Якимовъ, Иванъ Лѣкарски, Коста Лулчевъ, Георги Казанакчиевъ, Трифонъ Капитановъ, Петъръ Гаговъ, Страшимиръ Георгиевъ, Димитъръ Грънчаровъ, Панайотъ Данчевъ, Василь Драгановъ, Прокопи Йоловъ, Стоянъ Кърловъ, Малинъ Паневъ, Павелъ Георгиевъ, Драгомиръ Апостоловъ, Савчо Ивановъ, Димитъръ Икономовъ, Любомиръ Айвазовъ, Тончо Мечкарски и Георги Кулишевъ	Законопроекти: 1) за разрешаване на Айтоската градска община да сключи заемъ. (Трето четене — приемане) 596
Питания , отъ народния представител Стоянъ Омарчевски къмъ министра на вътрешните работи и народното здраве — относно бездействието на общинските власти въ с. Градево, Горноджумайска околия. (Съобщение)	2) за признаване права на индустриална концесия за производство на памучни прежди на акционерното дружество „Текстил“, гр. Варна. (Първо четене — продължение разискванията, второ четене — приемане) 596, 604
2) отъ народния представител Кузманъ Куневъ къмъ министра на търговията, промишлеността и труда — относно причините, които сж го заставили да командирова народния представител Иванъ Петровъ въ Швейцария и Франция. (Съобщение)	3) за отлагане изпълнението на предприятията, сключени презъ стопанската 1928—1929 г. за продажбата на дървесна маса отъ обществени гори. (Първо и второ четене — приемане) 604, 605
3) отъ народния представител Стоянъ Омарчевски къмъ министра на земледѣлието и държавните имоти — относно спиране на продажбата отъ страна на Земледѣлската банка на имоти, инвентаръ и покъщнина на земледѣлците за тѣхните задължения къмъ сжщата. (Развиване и отговоръ)	Народни представители — имунитетъ. Съобщение на председателството, че следъ като бюрото на Събранието се е отнесло до прокурора при Софийския окръженъ съдъ по освобождението на народния представител Аврамъ Стояновъ, прокурорътъ е отговорилъ съ писмо № 17.652, отъ 23 декемврий 1929 г., че понеже присждата относно обвинението на Аврамъ Стояновъ по чл. чл. 2 и 14 отъ закона за защита на държавата не е влѣзла въ законна сила, дѣлото му не е окончателно ликвидирано и, докато Върховниятъ касационенъ съдъ не се произнесе по въпроса и, следователно, присждата не е влѣзла въ законна сила, Аврамъ Стояновъ не може да бѣде освободенъ 591
	Дневенъ редъ за следващото заседание 605

Поправка на важна печатна грѣшка

Стр.	Колона	Редъ	Напечатано	Да се чете
407	дѣсна	17 отдолу	„Ц. Цвѣтковъ“	„Т. Христовъ“